

národní
úložiště
šedé
literatury

Výroční zpráva Památníku národního písemnictví za rok 2004

Památník národního písemnictví
2005

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-177592>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 11.07.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ

VÝROČNÍ ZPRÁVA

2004

Obsah:

Hlavní úkol PNP	3
Sbírka PNP.....	3
Sbírkotvorná činnost.....	8
1) shromažďování sbírek a evidence I. stupně.....	8
2) vyřazování sbírkových předmětů z evidence.....	8
3) katalogizace - evidence II. stupně.....	11
4) využití počítačové techniky při odborném zpracování sbírek.....	12
5) Internet.....	15
6) inventarizace.....	16
7) uložení sbírek, nové vybavení prostor.....	18
8) restaurování, konzervace	19
9) služby.....	20
Prezentace sbírek.....	21
1) dlouhodobé výstavy.....	21
2) krátkodobé výstavy.....	23
3) soutěž a výstava NČKR 2003.....	27
4) programová činnost.....	28
Publikační činnost.....	30
Návštěvnost.....	32
Vědeckovýzkumná činnost.....	33
Zahraniční styky.....	37
Ekonomika a hospodaření	38
Nemovitosti ČR/PNP.....	40
Nemovitosti jiných vlastníků	46
Nové sídlo PNP	47
Pozitiva.....	51
Negativa.....	53
Zvláště závažný problém PNP	53

VÝROČNÍ ZPRÁVA PAMÁTNÍKU NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ

2004

Památník národního písemnictví plní funkci muzea ve smyslu ustanovení § 10 odst. 6 zákona č. 122/2000Sb., v platném znění. Byl zřízen za účelem získávat, shromažďovat, trvale uchovávat, evidovat, odborně zpracovávat a zpřístupňovat veřejnosti sbírky muzejní povahy. PNP shromažďuje sbírku dokladů k vývoji literatury a knižní kultury v českých zemích včetně dokladů vážících se k životu, dílu a odkazu významných osobností české literatury a knižní kultury od 18. století do současnosti své a sbírku uměleckých děl výtvarného umění. PNP své poslání naplňoval podle plánu hlavních úkolů na rok 2004 a v konkrétních podmínkách, daných ekonomickými možnostmi organizace.

Hlavní úkoly PNP na rok 2004 vycházely z dopisu ředitele odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií MK ČR ze dne 24. 9. 2004 čj. 14.725/2004 a přiložené metodiky. Vyhodnocení plánu hlavních úkolů je podle pokynu MK ČR i součástí výroční zprávy za rok 2004. Jednalo se o následující úkol:

1) Na základě analýzy rizik živelních pohrom a jejich destruktivních vlivů na kulturní dědictví v PNP uložené, která byla provedena v roce 2003, zpracovat Plán prevence a ochrany (část A), a to do 15. 11. 2004.

Úkol byl splněn ke dni 13. 11. 2004. PNP sdělil dopisem ze dne 14. 11. 2004 čj. 776/OKŘ-041/2004 řediteli odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií MK ČR, že připravil Plán prevence a ochrany (část A), s tím, že Plán prevence a ochrany PNP bude zpracován do 30. 3. 2005. Poté bude vydán jako příkaz ředitelky PNP.

SBÍRKA PNP

Sbírka PNP obsahuje téměř 7 milionů archiválií a sbírkových předmětů. Je členěna na archiválie a 4 podsbírkou (15 – výtvarné umění, 18 – knihy, 19 – písemnosti a tisky a podsbírkou další – 24 – exlibris).

Jádro archivního fondu uloženého v literárním archivu PNP tvoří původní archivní fond, spravovaný do konce roku 1963 Knihovnou NM v rozsahu cca 1 700 000 archivních jednotek. Tento fond byl v roce 1953 přemístěn do Strahovského kláštera, kde již působil PNP. V roce 1964 byl pak literární archiv začleněn do struktury PNP jako samostatné sbírkotvorné oddělení a byl doplněn o archivní a dokumentační materiály tehdejšího oddělení dokumentace PNP. Archivní fond byl v PNP od roku 1964 až do současnosti v PNP, tj. čtyřicet let systematicky vytvářen a doplňován, takže nyní představuje nejucelenější soubor archivních pramenů ke studiu české literární historie 19. a 20. století v České republice a řadí se tak k nejvýznamnějším evropským i světovým fondům svého druhu.

K datu podání žádosti o zápis sbírky PNP do CES (květen 2002) byly v literárním archivu PNP uloženy 2 092 fondy, seznam soupisů fondů obsahoval k datu podání žádosti 1 131 položku. Archivní fond jako součást sbírky PNP dále obsahuje fotoarchiv, výstřižkový archiv, fonotéku a videotéku.

Archiválie převážně pocházejí především z území ČR (92,5 % fondů v češtině, tj. 2079 fondů) a z evropských a mimoevropských zemí (7,5 % fondů v jiných jazycích, z toho nejvíce zastoupena němčina v 73 fondech, ruština v 26 fondech, slovenština v 11 fondech, francouzština v 11 fondech, angličtina v 8 fondech, ukrajinština v 7 fondech atd.). Jedná se konkrétně o země jako např. Holandsko, Itálie, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Velká Británie aj.

Nejstarší archiválie pocházejí z 15. století, převážná část sbírky pochází z 19. a 20. století. Fond literárního archivu vznikl postupně v průběhu 19. a 20. století. Jeho základem jsou fondy, získávané od založení Národního muzea v Praze (1818), jehož součástí literární archiv původně byl. Během 19. století byly získány doklady k dějinám vědy a literatury národního obrození, zejména pozůstalosti F. L. Čelakovského, G. Dobnera, J. Dobrovského, K. J. Erbena, J. Jungmanna, J. Kollára, Fr. Palackého a P. J. Šafaříka. Kolem roku 1880 byly získány rukopisy a korespondence K. H. Borovského, K. H. Máchy, B. Němcové a mnoha dalších.

V roce 1923 obsahoval fond literárního archivu již 76 308 archivních jednotek (v rámci Knihovny Národního muzea). Od tohoto roku byly materiály shromažďovány systematicky jako sbírka pozůstalostí a písemností významných kulturních představitelů, a také nakladatelských, spolkových či redakčních archivů. Tak byly získány fond J. Arbesa, sbírka E. Lešetického z Lešehradu, fondy J. S. Machara a J. Nerudy, archiv Ottova nakladatelství, fond A. Procházky a další. Koncem třicátých let 20. století uchovával literární archiv 1 250 000 jednotek. Po roce 1945 došlo k nárůstu fondů, nově byl získán rodinný archiv Fričů, osobní fondy E. Basse, J. Demla, K. Hlaváčka, bratří Mrštíků, K. Teigeho, R. Weinera aj.

V červenci roku 1953 byly fondy literárního archivu přemístěny do Strahovského kláštera. Zde již působil Památník národního písemnictví, jehož samostatným sbírkovým oddělením se literární archiv stal (s rozsahem cca 1 700 000 jednotek) v roce 1964. Současně převzal literární archiv materiály, shromážděné do té doby tehdejším oddělením dokumentace PNP (zejména archiv Divadla E. F. Buriana, Vilímkova nakladatelství a další archivní doklady).

Díky soustavné akviziční činnosti, zaměřené na doplňování starších fondů a získávání materiálů k dějinám nejnovější literatury (roční přírůstek cca 100 000 jednotek) byl vytvořen základní fond k dějinám české novodobé literatury. K nejvýznamnějším získům patřily osobní fondy a pozůstalosti K. Čapka, V. Černého, J. Durycha, korespondence F. Kafky, fond Z. Kalisty, V. Nezvala, Vl. Vančury, J. Wericha a dalších. K 31. 12. 1987 bylo v literárním archivu uloženo celkem 1546 fondů.

V letech 1988-2004 bylo mnoho stávajících fondů doplněno o další cenné materiály a současně byly získány četné nové osobní a i korporáční fondy, což bylo umožněno díky změně politického systému v roce 1989. Do literárního archivu byly uloženy materiály z majetku spisovatelů a literárních historiků, kteří působili a tvořili v emigraci, rukopisy a korespondence autorů, kteří nemohli svobodně vydávat svá díla z politických důvodů. Tak např. byly získány fondy I. Blatného, E. Bondyho, H. Bonna, J. Čepa, J. Čulíka, P. Eisnera, B. Grögerové, J. Gutha Jarkovského, korespondence V. Havla, J. Hiršala, V. Holana, J. Chaloupeckého, J. Jedličky, I. Jelínka, E. Kantůrkové, I. Klímy, V. Kocourka, L. Mňáčka, J. Morawy, A. Opaska, K. Pecky, J. Procházky, K. Ptáčníka, I. Slavíka, M. Součkové, V. Škutiny, D. Tataruky, dále archiv Svazu čs. spisovatelů, archiv Klubu osvobozeného samizdatu a další fondy, často získané darem.

V devadesátých letech 20. století bylo do fondu literárního archivu získáno cca 650 000 archivních jednotek. Počet archivních fondů dosáhl stavu 2092 (tj. více než 6 milionů archivních jednotek). V tomto období byl v rámci restitucí vydán 21 fond oprávněným osobám, zejména fondy náležející Královské kanonii premonstrátů na Strahově a fond Richarda Morawetze.

K 31. 12. 2004 bylo v literárním archivu evidováno celkem 2 141 fondů (37 780 kartonů).

Součástí archivního fondu je rovněž fotoarchiv. Obsahuje fond literárního archivu (150 kartonů pozitivů a 45 000 negativů) a fond mikrofilmů (produkce PNP, 35 kartonů), dále osobní fondy pozitivů H. Boettingera (9 kartonů), nakladatelský archiv pozitivů časopisu Panorama (Družstevní práce), fond fotografických materiálů k životu a dílu Al. Jiráska a M. Alše (16 500 pozitivů, 10 000 negativů aj.), fond H. Kvapilové (portréty osobností s autografy o rozsahu 8 kartonů), firemní archiv negativů portrétů osobností od fotografa J. Mulače, nakladatelský archiv pozitivů nakladatelství J. Otty (153 kartony), fond pohlednic (20 kartonů), fond mistopisných negativů fotografa J. Posselta a fragment nakladatelského archivu pozitivů J. R. Vilímka (6 kartonů) a další.

Součástí archivního fondu ve sbírce PNP je rovněž výstřížkový archiv. Obsahuje 35 fondů a souborů výstřížků, z nichž jsou nejrozsáhlejší fondy A. Hlaváčka (203 kartony), soubor Čeští a slovenští spisovatelé, zahraniční spisovatelé (207 kartonů), sbírka výstřížků Karáskovy galerie (488 kartonů), sbírka P. Buzkové (13 kartonů), sbírka Pragensia (6 složek) a sbírky V. Peřiny, A. Ernesta (spisovatelé), J. V. Šmejkal, P. V. Mnoučka, F. V. Batovce, V. J. Matiny a další tematické soubory.

Součástí archivního fondu je rovněž fonotéka a videotéka. Tato část fondu je členěna do tematických skupin. Obsahuje záznamy, získané od Československého rozhlasu (z let 1933 až 1979), videozáznamy, pořizované na objednávku literárního archivu (od roku 1989), záznamy veřejných vystoupení tvůrců a teoretiků, zejména autorských čtení a přednášek (od roku 1990 do současnosti), záznamy, pořizované s autory přímo pro literární archiv (od roku 1990 do současnosti), záznamy pořadů a konferencí o životě a díle autora (od roku 1990 do současnosti), záznamy vystoupení tvůrčích skupin a autorů, sdružených kolem určitých časopisů (od roku 1990 do současnosti) a záznamy vzpomínek rodinných příslušníků literárních osobností (od roku 1991).

Knihovna uchovává přes 600 000 knihovních jednotek (bez knihovních fondů svozových klášterních knihoven). Do CES byla jako součást sbírky PNP zapsána podsbírka knih (18) a podsbírka písemností a tisků (19).

Podsíbírka knih obsahuje knihy z období od roku 1800 do konce 20. století, převažují knihy z 20. století. Významné soubory tvoří knihy z doby tzv. obrození (1770-1830), bibliofilie, individualizované exempláře s poznámkami a autografy, a zejména knihovní celky z pozůstalosti českých spisovatelů, literárních kritiků a vědců, výtvarníků a dalších osobností české kultury (90 celků o 210 000 svazcích).

Podsíbírka knih vznikala postupně od roku 1952 (vznik PNP). Zpočátku byla tvořena zejména převzatými knihami z fondu Strahovské knihovny a Národní kulturní komise. Během dalších desetiletí získal PNP do svých fondů celou řadu autorských knihoven významných českých spisovatelů a literárních vědců (K. Biebla, J. Hory, V. Holana, V. Černého a dalších), nakladatelských archivních knihovních souborů (J. R. Vilímek, Melantrich aj.) a knihoven sběratelů (např. J. Karáska ze Lvovic a dalších).

Po roce 1989 získal PNP do podsíbírky rovněž exilovou a samizdatovou knižní produkci (J. Škvorecký aj.). Do podsíbírky jsou zahrnuty i tematické knihovní celky, jako např. soubory knih, oceněných v soutěži o nejkrásnější českou knihu (od roku 1965 do současnosti), soubor tzv. politické literatury (tematika II. odboje), soubory knižní produkce jiných evropských zemí (Rakousko), sbírka slabikářů, kuchařek a další celky. Jedná se o papírový materiál. Část knih je tištěna na ručním papíře, jinak se jedná o průmyslově vyráběné knihy, vyjma bibliofilii. Část knih je vázána v umělecky hodnotných vazbách (papír, kůže, kombinace materiálů).

Podsbírka písemností a tisků obsahuje rukopisy, staré tisky a knihy vydané do roku 1800, a to 882 rukopisů, 6 000 starých tisků a 1 580 titulů písniček a modliteb. Nejstarší rukopisy pocházejí ze 14. století, nejstarší tisky pocházejí z let 1470 až 1500. V podsbírce převažují tisky z 18. století.

Podsbírka písemností a tisků vznikala postupně od roku 1952 (vznik PNP). Zpočátku byla tvořena zejména převzatými historickými knihovními fondy Strahovské knihovny (cca 130 000 rukopisů a starých tisků) a knihovními fondy ze zrušených klášterních knihoven o počtu celkem cca 300 000 svazků (např. knihovny premonstrátských klášterů v Teplé a v Želivě, knihovna kapucínů v Praze, knihovna benediktinů v Broumově, knihovna františkánů v Praze, knihovna dominikánů v Praze aj.).

Staré tisky (tisky z let 1500-1800) byly v letech 1960-1991 postupně doplňovány novými koupěmi. Od roku 1992 se v souvislosti s novým statutem a zřizovací listinou PNP z roku 2001, upravujícími základní činnost PNP podsbírka nedoplňuje. V letech 1991-2001 bylo z podsbírky vydáno 939 rukopisů a 164 prvotisků oprávněným osobám, zejména Královské kanonii premonstrátů na Strahově aj. Proces vydávání byl ukončen v roce 2003. Podsbírka bude definitivně uzavřena až po doplnění o tisky, které nebyly identifikovány jako majetek řádů a kongregací podle zákona č. 298/1990 Sb., v platném znění, a které si PNP ponechá ve správě (k tomu viz hlavní úkol PNP v roce 2003 č. 4 – střednědobá koncepce sbírkotvorné činnosti do roku 2008).

Jedná se o papírový materiál, část rukopisů a tisků je psána a tištěna na pergamenu a ručním papíře, část rukopisů a tisků je vázána v umělecky hodnotných vazbách (kůže, pergamen, kombinace materiálů).

Na 400 000 výtvarných děl (především kreseb, grafických listů a exlibris) a reálií je uloženo v oddělení uměleckých sbírek. Do CES byla jako součást sbírky PNP zapsána podsbírka výtvarného umění (15) a podsbírka další – exlibris (24).

Podsbírka výtvarného umění obsahuje díla vzniklá na území České republiky a evropských zemí jako jsou Bulharsko, Francie, Holandsko, Itálie, Německo Polsko, Rusko, Španělsko, Ukrajina, Velká Británie, aj., a také a mimoevropských zemí (Čína, Japonsko). Nejstarší výtvarná díla pocházejí z 15. století, převážná část podsbírky pak ze druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století včetně množství výtvarných děl z druhé poloviny 20. století.

Podsbírka vznikala postupně od roku 1952 (vznik PNP). Zpočátku byla tvořena zejména převzatými fondy Strahovského kláštera (obrazy, plastika, kresba, grafika, uměleckořemeslné předměty). Během padesátých let 20. století PNP převzal do správy několik souborů výtvarných děl, pocházejících např. z Vilímkova nakladatelství (85 694 sbírkové předměty), z fondu Národní kulturní komise, ze sbírky Jiřího Karáska ze Lvovic (tzv. Karáskova galerie - 38 284 sbírkových předmětů), z nakladatelství Družstevní práce a z nakladatelství Hyperion.

V rámci koncepce podsbírky jako „literární galerie“ z šedesátých let 20. století směřovala akvizice k vytváření podsbírky související s vývojem české literatury a dokumentující vztahy mezi literaturou a uměním. V návaznosti na výtvarné fondy nakladatelů byl založen a doplňován fond současné knižní ilustrace, kromě toho vznikala postupně také soubor portrétů literárních osobností v malbě, grafice i plastice, fond volných výtvarných děl interpretujících významná literární díla (např. fond k poezii Karla H. Máchy, dílu Aloise Jiráska apod.) a soubor autorských knih.

V šedesátých až osmdesátých letech 20. století získal PNP množství následujících osobních fondů českých spisovatelů, jako jsou např. Sv. Čech, J. Drda, J. V. Frič, J. Holeček,

J. Hora, E. E. Kisch, E. Krásnohorská, L. Mašínová, V. Nezval, J. E. Purkyně, J. V. Sládek, V. Tille, J. Vrchlický, výtvarníků, jako jsou např. M. Aleš, E. Bednářová, K. Hlaváček, A. Hoffmeister, Fr. Kobliha, J. Konůpek, Z. Kratochvíl, K. Müller, V. Preissig, K. Teige, J. Váchal, známých i méně známých sběratelů (jako jsou např. J. Deml, B. M. Klika, J. Knytl, J. Krezar, J. Portman, A. Sářka) a nakladatelů (Kvasnička a Hampl, J. Otto, Šolc a Šimáček a další).

V roce 1992 byla ukončena činnost Muzea Aloise Jiráska a Mikoláše Alše v rámci PNP a výtvarná část fondů k životu a dílu Mikoláše Alše a Aloise Jiráska byla zahrnuta do stávajícího fondu oddělení uměleckých sbírek PNP.

V letech 1991-2001 bylo z podsbírky vydáno 25 144 sbírkových předmětů oprávněným osobám, zejména Královské kanonii premonstrátů na Strahově. Jednalo se hlavně o některé obrazy, grafické listy, mobiliář, cínové předměty atd.

Základem podsbírky výtvarného umění PNP jsou osobní, sběratelské a nakladatelské fondy (128) s celkovým počtem téměř 261 154 sbírkových předmětů. Podsbírka obsahuje především grafické listy (cca 165 200 grafických listů) a kresby (cca 95 000 kreseb), obsahuje rovněž cca 4 300 obrazů, 2 300 plastik, 2 500 plakátů a 2 500 map. V podsbírce jsou zastoupeny i reálie, pocházející vesměs z majetku výše uvedených osobností (např. nábytek, štočky, mince, sbírkové předměty ze skla, porcelánu a keramiky, oděvní součástky a doplňky aj.).

V naprosté většině se jedná o výtvarná díla na papíře, z dalších materiálů se vyskytuje dřevo, kov, kůže, sklo, porcelán, sádra, výjimečně i textil.

Podsbírka další - exlibris obsahuje díla z území České republiky, evropských zemí jako jsou Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Holandsko, Itálie, Jugoslávie, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Španělsko, Ukrajina, Velká Británie a mimoevropských zemí (Argentina, Čína, Japonsko, USA). Nejstarší sbírkové předměty pocházejí z 19. století, převážná část podsbírky dokumentuje vývoj českého exlibris ve 20. století, zejména v jeho druhé polovině a světové exlibris devadesátých let 20. století.

Podsbírka exlibris byla zčásti založena v Chrudimi. Vznikla ze zájmové činnosti sběratelů, kteří od roku 1971 ustanovili místní Klub přátel výtvarného umění a začali pořádat pravidelné sjezdy sběratelů a přátel exlibris, od roku 1974 i pravidelná trienále českého exlibris. Z darů výtvarníků, sběratelů a odkazů sběratelských celků (Šchmid, Hradečný, Zdenovec) byla vytvořena významná kolekce exlibris, dokumentující vývoj české tvorby v tomto grafickém oboru. Na základě rozrůstající se sbírky bylo v Chrudimi založeno specializované oborové pracoviště muzejního typu s názvem Kabinet exlibris (1986).

V roce 1991 byl Kabinet exlibris v Chrudimi spolu s fondem obsahujícím 55 000 exlibris připojen k PNP. Spolu se stávajícím fondem exlibris v oddělení uměleckých sbírek PNP vznikl jeden z největších souborů tohoto materiálu v České republice (120 000 exlibris). Podsbírka je systematicky doplňována o současnou produkci z pravidelných soutěžních přehlídek české tvorby exlibris v intervalu tří let (I. trienále - 1974, X. trienále - 2002). V roce 1996 Kabinet exlibris PNP získal do svých sbírek obsáhlou kolekci světového exlibris 90. let 20. století z mezinárodní přehlídky (XXVI. mezinárodní kongres exlibris F.I.S.A.E.), kterou spolupřehledal v Chrudimi.

Základem podsbírky exlibris PNP jsou soubory knižních značek, tj. drobná grafika provedená na papíře a označená v obraze typografickým znakem exlibris. V podsbírce jsou

rovněž v malé míře zastoupeny volné grafické listy, novoročenky a příležitostné tisky, provedené v tradičních grafických technikách.

SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

1) shromažďování sbírek a evidence I. stupně

Vytváření sbírek pokládá PNP dlouhodobě za prioritu své odborné činnosti, a proto využívá veškerých možností k jejich systematickému doplňování. V letech 1993-2004 získala instituce do sbírek přes 800 000 archiválií a sbírkových předmětů (knih, tisků, výtvarných děl a dalších materiálů) za celkovou finanční částku přesahující 7 milionů Kč, přičemž množství sbírkových předmětů bylo získáno darem.

V roce 2004 bylo v PNP evidováno celkem 2 015 nových přírůstkových čísel, z toho bylo 49 přír. č. archiválií a 1 966 přír. č. sbírkových předmětů, z toho v knihovně PNP 1 957 přír. čísel a v oddělení uměleckých sbírek PNP 9 přír. čísel.

Z celkového počtu bylo získáno koupí 691 přírůstkové číslo (4 přír. č. archiválií, 680 přír. č. v K/PNP, 7 přír. č. v US/PNP) za celkovou částku ve výši 418 893,75 Kč, z toho činila dotace MK ČR z programu ISO částku 60 000,- Kč, ostatní sbírkové předměty byly získány darem, převodem nebo odkazem. Do odborné knihovny bylo zakoupeno 1 032 přír. čísel za 73 519,- Kč.

Instituce se zejména v posledních pěti letech věnovala systematickému získávání archiválií a sbírkových předmětů darováním. Podíl darů, zejména v literárním archivu např. stoupl téměř o 45% oproti roku 1998 a také v současnosti převažují dary nad koupěmi díky intenzivní činnosti akvizičních pracovníků literárního archivu.

K 31. 12. 2004 bylo v evidenci JAF celkem 2 141 listů (37 780 kartonů). Literární archiv získal v tomto roce celkem 84 120 archivních jednotek.

Zakoupeny a získány darem byly např. osobní fondy a dodatky k osobním fondům Jakuba Arbese, Jana Čepa, Ivana Diviše, Karla Eichlera, Pavla Eisnera, Gertrudy Gruberové – Gepfertové, Jindřicha Hilčra, Ladislava Klímy, Jaroslava Meda, Vladimíra Michala, Jarmily Loukotkové, Ericha Sojky, Milady Součkové, Alexandra Sticha, Karla Švestky, Gabriely Preissové, Miroslava E. Rutta, Viléma Závady aj.

Oddělení knihovny získalo koupí 680 přír. čísel sbírkových předmětů za 111 563,75 Kč, do odborné knihovny bylo zakoupeno 1 031 přír. čísel za 73 519,55 Kč (celkem 185 083,- Kč).

Oddělení uměleckých sbírek získalo koupí 7 přír. čísel, jako např. knižní objekt Květy Pacovské, soubor ilustrací Karla Štiky k dílu Fr. Hrubína U stolu, soubor ilustrací k Máchovu Máji z Waldesovy sbírky aj. Cenné materiály byly získány darem od Klary Kutschera z Německa (soubor 30 litografií jako ilustrací ke knize Evy Kantůrkové Přítelkyně z domu smutku).

2) vyřazování sbírkových předmětů z evidence

Stejně jako shromažďování a doplňování materiálů patří k tvorbě sbírky i vyřazování sbírkových předmětů z fondů, přičemž cílem obou procesů je neustálé zkvalitňování sbírky. PNP věnoval vyřazování ze sbírky po roce 1989 mnoho úsilí. To dokládá jednak odborný přístup k vytváření fondů, na druhé straně to bylo zejména vynuceno působností nově přijatých zákonů, především zák. č. 87/1991 Sb., a zák. č. 298/1990 Sb., ve znění zák. č. 338/1991 Sb., o zmírnění majetkových křivd způsobených v minulosti.

Vyřazování předmětů dle zákonů č. 298/1990 Sb., ve znění zák. č. 338/1991 Sb. o úpravě některých majetkových vztahů řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého probíhá v PNP od roku 1991. V literárním archivu a oddělení uměleckých sbírek byl proces ukončen, s tím, že je nutno vyřešit několik sporných případů. Vydávání knih z fondů klášterních knihoven, uložených mimo Prahu bylo ukončeno v roce 2003.

Vydávání rukopisů a prvotisků řádům, jejichž knihovny byly deponovány v depozitáři v Praze, proběhlo v letech 1991-1998. Nejprve byla premonstrátům vydána Strahovská knihovna (130 000 svazků), dále bylo vydáno 1 477 rukopisů, 107 prvotisků a 10 075 starých tisků 14 dalším řádům. Souběžně byl zahájen i proces vydávání knih z fondů klášterních knihoven, uložených v klášteře v Kladrubech u Stříbra od počátku 60tých let 20. století.

Vydávání knihovních celků z klášterních knihoven bylo složitou věcí jak po právní, tak i po odborné a nakonec i po organizační stránce. V řadě případů nebylo přesně známo ani PNP ani oprávněným osobám co má být vydáno a jak identifikovat věci z majetku příslušných subjektů.

Po mnoha jednáních např. s odborem muzeí a galerií a odborem církví na MK ČR, Konferencí vyšších představených mužských řeholí, představiteli jednotlivých řádů, politickým odborem KPR, s knihovníky a dalšími odborníky o problematice obecně, přistoupil PNP k uzavření smlouvy s Řádem menších bratří kapucínů a Řádem premonstrátů ze Želiva v plné moci PhDr. Karla Dolisty upravující detailně podmínky identifikace, pohybu v depozitáři, ochrany fondu, postup při vydávání aj. Smlouva byla pak několika dodatky rozšířena i na další řády a kongregace, které požádaly o vydání věcí.

Vlastní identifikaci a třídění knihovních fondů prováděl zplnomocněný zástupce řádů a kongregací přímo na místě výhradně za asistence zaměstnance PNP a pod odborným dohledem Mgr. V. Chrbolkové, tehdejší vedoucí knihovny PNP a Mgr. A. Petruželkové (vedoucí knihovny od roku 2001), které prováděly rovněž kontrolu identifikace. Knihy byly průběžně vydávány jednotlivým řádům na základě dohody o vydání věcí. Celý proces byl zahájen 28. 7. 1997, práce probíhaly každoročně vždy od dubna do října a byly ukončeny ke dni 31. 10. 2003, trvaly tedy sedm let.

V Kladrubech bylo prověřeno cca 250 000 knihovních jednotek, z nichž bylo identifikováno a vydáno 90 632 jednotek. K vydání je připraveno ještě 39 917 knih. jednotek, jejichž vlastnictví bude určeno zřejmě soudní cestou (např. klášterní knihovna redemptoristů ze Svaté Hory u Příbrami), knihovna bosých augustiniánů ze Lnářů event. cisterciácká knihovna z Oseka (viz dále), které nepodléhají režimu výše citovaného zákona.

V březnu 2000 byla podána na PNP žaloba ze strany Pražské provincie kongregace Nejsvětějšího Vykupitele (redemptoristů). Jedná s o vydání souboru knih z knihovny poutního kostela a kláštera na Svaté Hoře (celkem přes 6 000 knih). Spor nebyl v roce 2004 pravomocně ukončen.

PNP také otevřel další případ, tedy problém předání a převzetí mobiliáře knihovny z augustiniánského kláštera ve Lnářích na Strakonicku. Vzhledem k tomu, že předložené doklady k žádosti o vydání dle názoru právního zástupce PNP nejsou úplné, nelze, přesto, že PNP i druhý účastník by rádi celou záležitost uzavřeli, věci vydat. PNP očekával, že bude podána žaloba a věc bude řešit příslušný soud, což se ale v roce 2004 nestalo.

Celkem byla vydána spolu s historickým fondem Strahovské knihovny 232 291 knihovní jednotka a náročný úkol tak ukončen, o čemž informoval PNP zřizovatele dopisem ze dne 3. 12. 2003 čj. 915/OKŘ-041/ 2003. Na jeho splnění bylo zapotřebí vynaložit mimořádné pracovní úsilí. PNP se tedy v průběhu minulých třinácti let s úkolem nakonec

vyrovnal. Nyní se budou moci odborníci z PNP věnovat především péči o sbírkové předměty ze sbírky PNP.

Část fondu, která zůstala majetkem ČR byla v roce 2004 dále tříděna podle interně zpracované metodiky, aby mohly být postupně doplněny podsbírky 18 a 19, s čímž počítá Koncepce sbírkotvorné činnosti PNP za léta 2003-2008. Přebytečné knihy, nezařazené do podsbírek jsou postupně sepisovány a budou nabídnuty ostatním institucím (zatím byla připravena část soupisu nebohemikálních tisků o 4 154 položkách). Tento proces si vyžádá dobu nejméně dalších pěti let (do 31. 12. 2008).

Na základě zák. č. 87/1991 Sb. bylo od roku 1991 až dosud na PNP podáno 16 žalob, 14 soudních sporů bylo již ukončeno rozsudkem ve prospěch PNP.

Spor o vydání archiválií z fondu Lešehradeum byl ukončen pravomocným rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2000, kterým bylo zamítnuto dovolání oprávněných osob proti rozsudkům Obvodního soudu pro Prahu 1 a Městského soudu v Praze z roku 1997. Archivní materiály z fondu Lešehradeum zůstávají v majetku ČR.

Soudní spor o vydání věcí z fondu Emanuela Lešetického z Lešehradu pokračoval v části, týkající se vydání sbírkových předmětů, resp. knih a výtvarných děl. V roce 2000 proběhlo jednání u Obvodního soudu pro Prahu 1 a na jeho vyzvání pak PNP provedl novou inventuru věcí dle seznamu předloženého žalobcem. Co se týče knih a uměleckých předmětů, konstatoval Nejvyšší soud ČR, že PNP nedrží tyto věci oprávněně a vrátil věc k jednání OS pro Prahu 1. Pokračování sporu ze strany PNP pak bylo bezpředmětné, neboť OS pro Prahu 1 je vázán stanoviskem NS ČR.

Na základě této skutečnosti připravil PNP dvě dohody o vydání těchto věcí (celkem se jedná o 4 030 knih a 3 150 sbírkových předmětů, jako jsou obrazy, reálie aj.), které měly být vydány oprávněné osobě, dr. E. Petrákové jako dědičce po ing. J. Petrákovi. K vyřazení sbírkových předmětů z evidence získal PNP souhlas OMG MK ČR ještě před zápisem sbírky PNP do CES. Dohody byly v průběhu roku 2003 schváleny Obvodním soudem pro Prahu 1, a proto PNP přistoupil k vydání věcí, které dr. Petráková převzala. Spor však není ještě ukončen. Podle PNP byly již vydány veškeré sbírkové předměty, pocházející z Lešehradova fondu, dodatečně byly identifikovány rukopisy a zlomky rukopisů. PNP proto připravil návrh dohody o vydání, které požaduje schválit OS pro Prahu 1. Dr. E. Petráková se domáhá vydání dalších věcí, které však přesně neidentifikovala (jedná se např. o sbírku mincí, v PNP nikdy nevidovanou aj.).

Co se týče sporu s dědici dr. Zdeňka Macka (cca 10 000 sb. předmětů) byl spor ukončen pravomocným rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2000, kterým bylo zamítnuto dovolání PNP. Oddělení uměleckých sbírek proto připravilo k vydání 504 sbírkové předměty, s tím, že věci se postupně vydají v roce 2001. Ačkoliv byl PNP připraven věci vydat a zpracoval i návrh dohody o jejich vydání včetně příloh, k předání a převzetí věcí v roce 2001 nedošlo, přes četné urgencye PNP u Mackových dědiců a jejich právních zástupců.

Dohoda o předání a převzetí věcí byla nakonec uzavřena v srpnu 2002, s tím, že věci budou převzaty do 31. 12. 2002. PNP získal souhlas MK ČR s vyřazením ještě před zápisem do CES. Přes úsilí PNP o ukončení tohoto procesu došlo pouze k převzetí 197 sbírkových předmětů, část věcí zůstala nadále v PNP. V roce 2003 došlo k převzetí většiny zbývajících sbírkových předmětů.

PNP vyčíslil rovněž náklady spojené s uložením věcí (tj. nájemné, služby a osobní náklady) a vyzval oprávněné osoby k úhradě, částka byla postupně uhrazena. Z Mackovy sbírky však zbývá ještě vydat knihy, a také soubor archiválií. Postup zkomplikovalo, že na

jaře 2004 zemřel ing. arch. Z. Macek a od té doby probíhá dědické řízení. S ohledem na dosavadní průběh a výsledky sporu je vydání těchto věcí otázkou roku 2005.

3) katalogizace - evidence II. stupně:

Průběh katalogizace sbírek v PNP byl, zejména v letech 1990 - 1997 pozdržen mimořádnými inventarizacemi v souvislosti s vyřazováním věcí z fondů (viz výše) a nutnými přesuny více než 650 000 sbírkových předmětů do jiných úložných prostor v důsledku citovaných zákonů.

Od roku 1998 probíhá katalogizace podle časového harmonogramu a podle stanovených priorit zpracování fondů v jednotlivých sbírkových odděleních, s tím, že tato činnost vyžaduje do budoucna personální posílení na nově vybudovaném pracovišti v tzv. hájence v Praze 6. V roce 2002 bylo zpracování sbírkových předmětů pozdrženo jednak zaváděním integrovaného knihovnického programu, jednak inventarizací v K/PNP a US/PNP v souvislosti se zápisem sbírky PNP do CES

V PNP bylo k 31. 12. 2004 uloženo 2,552.422 inventárních čísel zpracovaných ve II. stupni evidence, z toho je 1,952.644 inv. č. archiválií a 599 778 inv. č. sbírkových předmětů (v K/PNP se jedná o 442 681 inv. č. a v US/PNP se jedná o 157 097 inv. č. sb. předmětů).

Nově bylo v roce 2004 evidováno 62 534 inventárních čísel, z toho bylo 43 273 inv. č. archiválií a 19 261 inv. čísel sbírkových předmětů (v K/PNP 15 051 inv. č. a v US/PNP 4 210 inv. č.).

Literární archiv uchovával k 31. 12. 2004 celkem 2 141 osobních, spolkových, nakladatelských a jiných fondů (37 780 karton), z toho je k 31. 12. 2004 ve II. stupni evidence zpracováno 1 208 fondů. Zbývající fondy (celkem 933) jsou nezpracovány, z toho jsou zcela nezpracovány 803 fondy, 130 fondů se nalézá v různém stavu zpracování, tak, aby v nich bylo možno vyhledávat materiály podle potřeb badatelů. Zpracováno je tedy v současnosti 56,3% fondů literárního archivu.

V roce 2004 bylo ve II. stupni evidence zpracováno 43 273 archivních jednotek. Bylo tak dokončeno zpracování 30 fondů včetně jednokartonových fondů.

V literárním archivu byl již v roce 1997 mj. připraven harmonogram zpracování fondů a 1 karton v létech 1997 až 2002. Za pět let realizace projektu bylo zpracováno díky mimořádnému úsilí odborníků a za pomoci studentů oborů archivnictví a historie více než 140 fondů. Tak např. bylo v roce 2002 bylo dokončeno zpracování 15 fondů a 1 karton, konkrétně např. fondy F. Gottlieba, M. Fučíka, J. Hellicha, L. Pavla, J. Trnky, J. Hendricha, Sv. Ježka, H. Šikla, J. Urbánkové, St. Vodičky, V. Zadrobílkové, ze spolkových fondů např. fond Společnosti B. Němcové aj. Na úkolu se dále pracuje.

Z velice rozsáhlých či významných fondů se v roce 2004 zpracovávaly např. fondy J. Arbese (177 kartonů), J. Hlávky (63 kartony) na základě dotace od Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových), Fr. Langra (20 kartonů), J. Wericha (90 kartonů), J. Foglara (330 kartonů) a bylo zahájeno zpracování osobního fondu J. V. Friče (121 karton) a K. S. Amerlinga (84 kartonů), stejně tak i fondu nakladatelství Aventinum O. Štorcha - Mariena (180 kartonů). Dále byly zpracovány např. fondy F. M. Čapka, J. Kociána, B. Vikové-Kunětické, M. Bureše, M. Calmy-Veselé, J. Wagnera, O. Knappa, B. Jablonského, Josefa a Sofie Podlipské aj.

Ve fondech knihovny je mj. uloženo přes 90 knihovních celků z majetku významných českých spisovatelů, vědců a dalších osobností českého kulturního života o celkovém počtu přes 210 000 svazků (zejména od roku 1850 do současnosti). Z toho 28 celků dosud není zkatalogizováno (cca 120 000 svazků). Tak např. jen knihovna Karáskovy galerie obsahuje téměř 50 000 svazků, je však přístupná badatelům prostřednictvím původního lístkového katalogu, umístěného ve studovně fondů PNP.

V současnosti se katalogizuje fond knihovny Československého spisovatele o rozsahu 16 000 svazků, zahájena byla katalogizace knihovního celku Melantrich.

Knihovna zpracovává od roku 1993 přírůstky do fondu v elektronické podobě. K 31. 12. 1997 bylo v databázi 7 246 záznamů, k 31. 12. 1998 již 10 449 záznamů, k 31. 12. 1999 celkem 14 322 záznamů, k 31. 12. 2000 bylo v databázi 19 200 záznamů, k 31. 12. 2001 obsahovala databáze celkem 22 326 záznamů, k 31. 12. 2002 obsahovala databáze 22 826 záznamů. V roce 2003 bylo vloženo 1 702 záznamů, takže k 31. 12. 2003 bylo v databázi 24 528 MFN. V roce 2004 bylo doplněno dalších 2 653 záznamů, tj. k 31. 12. 2004 bylo v databázi 42 232 MFN. To znamená, že každoroční přírůstek je průběžně zkatalogizován, včetně části rezervního fondu.

Oddělení uměleckých sbírek uchovává vedle jednotlivin 128 osobních, nakladatelských a sběratelských fondů o celkovém počtu více než cca 250 000 položek (především kreseb, grafik a exlibris). Přibližně polovina z tohoto počtu je evidována ve II. stupni evidence, druhou polovinu tvoří soubor výtvarných děl z Karáskovy galerie (38 284 sb. předměty) a fond ilustrací z Vilímkova nakladatelství (85 694 sb. předměty). Oba fondy jsou badatelsky velmi frekventovány, k orientaci v nich slouží původní kartotéky, přístupné ve studovně oddělení. Současný stav zpracování obou fondů umožňuje jejich plné využívání.

V oddělení je průběžně zpracováván roční přírůstek, včetně části rezervního fondu. V roce 2004 se jednalo o 4 210 inv. čísel, konkrétně probíhala katalogizace sbírkových předmětů z Karáskovy galerie, a pak souboru grafik Bohuslava Reynka, litografií Klary Kutschera, fondu Jaroslava Švába, H. Boettingera aj.

V oddělení byl zaveden program Demus pro zpracování uměleckých děl v souvislosti s vědeckovýzkumným úkolem MK ČR, který byl dokončen v roce 2001. Databáze obsahovala tehdy 4 830 záznamů, v roce 2003 bylo upřesněno 826 záznamů, celkem zapsáno 2 242 záznamů. V roce 2004 přibylo dalších 5 229 záznamů (sbírkové předměty z Karáskovy galerie), takže databáze obsahuje k 31. 12. 2004 celkem 10 059 inv. čísel.

4) využití počítačové techniky a programů při odborném zpracování sbírek

PNP přistoupil v roce 1993 k postupnému zavádění počítačové techniky a programů do prací se sbírkami. V roce 2003 byla vybudována vnitřní síť PNP a zajištěno bezdrátové připojení k Internetu po dobu 24 hodin, od tohoto roku PNP rovněž zajišťuje zpracování archiválií a sbírkových předmětů výhradně v elektronické podobě.

a) literární archiv:

V literárním archivu byly již v roce 1993 zahájeny práce na prepisu přírůstkových knih (v roce 1998 za léta 1973-1977 zapsáno 620 položek). V roce 1999 byl prepis pozastaven a byl pořízen program archivního informačního systému PEVa (MV ČR – Archivní správa), který je prostředkem evidence JAF, přírůstky jsou nově zapisovány v tomto programu pro evidenci archivního materiálu I. stupně). Záznamy byly ukládány do databáze od října roku 2000. Celkem bylo uloženo 2 033 záznamů (karty JAF) a v souvislosti s tím zrevidováno a doplněno 1 400 karet JAF. Dokončení převodu evidence do databáze bylo

zajištěno začátkem roku 2001, v návaznosti byla zahájena generální inventura archivního fondu pod dohledem Archivní správy MV ČR.

Soupis fondů se od roku 1996 pořizují v elektronické podobě v edičně sjednocené číselné řadě. Významným krokem bylo zprovoznění programu ARS pro doplňování základních údajů o archivních pomůckách (soupisech) do databáze ARKY, vedené Archivní správou MV ČR pro centrální evidenci archivních fondů.

V letech 1998-2000 byl PNP nositelem tříletého grantu GA ČR reg. č. 405/98/0053 na zpracování projektu Průvodce po fondech literárního archivu PNP, jehož cílem bylo vytvoření digitalizované obrazově textové databáze, zachycující veškeré dostupné údaje o fondech uložených v literárním archivu, s přihlédnutím ke sbírkám knihovny a materiálům z oddělení uměleckých sbírek.

Za finanční prostředky uvolněné během tří let byla zakoupena výpočetní technika, včetně dvou výkonných skenerů, takže bylo možno začít s vytvářením obrazové databáze (celkem byla pořízena 2 201 digitální kopie archiválií a fotografií), dále byl pořízen přepis všech soupisů fondů, zpracovaných ve II. stupni evidence (tehdy celkem 1 011 soupisů).

CD ROM s názvem Průvodce po fondech literárního archivu, jako výsledek tohoto úkolu obsahoval k 31. 12. 2000 informace o veškerých uložených fondech (2 076), dále soupisy zpracovaných fondů s ukázkami rukopisů, titulních listů, portrétů osobností, event. zvukové a filmové záznamy z audiotéky a videotéky.

Soustředění rozptýlených údajů a soupisů do přehledného celku umožnilo vyšší efektivitu zpracovatelské i badatelské činnosti a je přínosem do postupně vytvářené databáze literárních památek na území ČR. PNP zajistil zveřejnění části Průvodce na Internetu začátkem roku 2002 a průběžný prodej CD ROMu zájemcům.

Na základě dalšího projektu LA/PNP, který byl přijat GAČR k řešení v letech 2002-2004 s názvem Archiv – databáze LA/PNP, pokročil literární archiv ve výběru software pro digitální zpracování archiválií. Cílem úkolu navazujícího na předchozí projekt (viz výše) bylo vytvoření dalších aplikací programu, který bude sloužit ke zpracování archivních fondů v LA/PNP na kvalitativně vyšší úrovni. Konkrétně se jedná o dokončení databáze pořízené v předešlé etapě a doplnění dat. Databáze již obsahovala základní data o jednotlivých fondech (2 033 položek), představující archivní evidenci I. stupně.

V roce 2002 provedl LA/PNP průzkum a zjišťování používaných programů pro zpracování archiválií, posléze byl vybrán pro zpracování archivního materiálu v PNP program Janus 2000 a používaný SÚA pro katalogizaci archiválií, na vývoji kterého se SÚA aktivně podílel. Janus 2000 mj. umožňuje export dat do formátu XML, což pak umožňuje jednoduché převedení dat k využití na Internetu. Aplikace Janus 2000 je již od počátku koncipována pro provoz v síti, což bylo její další předností.

Některé otázky bylo však nutno dořešit i s firmou DLG. Konkrétně dopracování databáze tak, aby umožňovala také katalogizaci osobních a korporačních fondů s detailním popisem každé archivní jednotky. Na základě smlouvy byla zakoupena multilicence Janus 2000 pro 20 PC a zahájena práce na adaptaci systému. Zbývalo dokončit úpravy importních programů a připravit databázi tak, aby sloužila pro katalogizaci (evidenci II. stupně) archivního materiálu. S ohledem na různorodost popisovaného materiálu postupoval oproti předpokladu import dat pomaleji, nároky na vyhledávací funkce databáze jsou totiž vysoké, a proto byl ještě dopracováván prohlížeč pro badatelskou veřejnost.

V roce 2003 byla dopracována definitivní verze databáze Janus 2000. Pokračoval import dat soupisů včetně nově zpracovaných fondů do databáze. Importovaná data byla

zrevidována a byly doplněny ručně rejstříky u 608 soupisů. Síť v LA/PNP byla dokončena, byl zakoupen server a další zařízení, aby program dosáhl plné funkčnosti.

Problémy vznikající při zavádění databáze byly vyřešeny v posledním roce práce na projektu, který byl v podstatě ukončen k 31. 12. 2004. Všechny zpracované fondy uložené v literárním archivu k 31. 12. 2004 (1208 fondů) byly převedeny do databáze JANUSu 2000, splňující nejvyšší zpracovatelské a evidenční parametry v oblasti archivnictví. Po dohodě s odborníky z Národního archivu dopracovali řešitelé z literárního archivu PNP spolu s fy DLG computers s.r.o jeden z modulů databáze JANUS 2000 tak, že je využitelná pro zpracování osobních a korporečních fondů i v ostatních archivech v ČR.

Databázově zpracovaná data byla převedena do prohlížeče dostupného na adrese <http://213.246.95.244>. V polovině roku 2004 začala fy DLG computers s.r.o. vyvíjet novou verzi prohlížeče (na základě požadavku Archivní správy MV ČR), jehož předností kromě zrychlení provozu je i napojení na databázi centrální evidence archivních fondů PEvA.

V praxi to znamená, že nová verze bude dokončena v lednu 2005, v únoru pak bude možno převést data do nového prohlížeče na páteřní síti SQL serveru fy DLG computers, kde bude badatelům pro orientaci a vyhledávání v archiváliích zajištěn maximální komfort. Přístup k prohlížeči bude veden z webových stránek PNP. Databáze bude jednak zpřístupněna badatelům ve studovně fondů PNP, jednak využívána pro efektivnější aktualizaci informací o stavu zpracování fondů. V současnosti obsahuje databáze JANUSu 1,952.644 inv. čísel archiválií, tj. poskytuje úplný přehled o archiváliích zpracovaných ve II. stupni evidence.

b) knihovna:

Knihovna zajišťovala až do roku 2000 evidenci I. a II. stupně pomocí programu ISIS/MAKS, vytvořeného v Národní knihovně ČR. Na základě podpory z programu RISK MK ČR (projekt Modernizace AKS v knihovně PNP) byla knihovna vybavena 8 PC s operačním systémem Windows. Byl zakoupen a instalován knihovnický software WINISIS, který nahradil ISIS/MAKS a současně byla provedena konverze dat. Pracoviště knihovny v Čáslavi bylo připojeno on line.

Počátkem roku 2001 předložil PNP zřizovateli projekt knihovny „Tvorba a zpřístupňování dat v síti“ a obdržel rozhodnutí o účasti státního rozpočtu na zajištění akce (24. 10. 2001). Jednalo se o dotaci z prostředků programu VISK MK ČR (podprogram č. 3 Informační centra veřejných knihoven, odd. 2).

Implementace programu splňujícího všechny standardy pro zpracování a zpřístupnění informací vytvořila základní předpoklad k tomu, aby se knihovna PNP začlenila do kooperace vytváření, sídlení a zpřístupňování informací na národní i mezinárodní úrovni.

Za finanční prostředky ve výši 550 000,- Kč byl pořízen automatizovaný knihovnický program Advanced Rapid Library verze 1.0 (@RL) včetně databázového systému Cache a 5 katalogizačních klientů na jednotlivé stanice sítě (firma Cosmotron Bohemia s.r.o). Demoverze byla instalována v listopadu 2001. Současně byl zkompletován hardware nezbytný k provozu @RL. Zaměstnanci absolvovali 1. část školení v práci s programem. Do 31. 12. 2001 byla provedena 1. část konverze záznamů databáze knihovního fondu do @RL, druhá část konverze byla provedena v prvním čtvrtletí roku 2002. Poté následovalo vystavení dat v síti Internet pomocí protokolu Z 39.50. Současně byla naplněna databáze starých tisků K/PNP.

K dalšímu pokroku došlo v roce 2002, neboť bylo dořešeno připojení sítě knihovny k Internetu. Připojení je dostatečně rychlé a umožnilo se kvalitně připojovat do sítě NK v Praze, s níž K/PNP spolupracuje v oblasti věcného zpracování a autorit. Dosud provedené

činnosti umožnily začlenit pracoviště K/PNP do národních projektů pro tvorbu souborů národních autorit (v oboru literatura) a podílet se na tvorbě souborného katalogu.

V roce 2003 bylo splněno několik úkolů, jako např. databáze přírůstků za léta 1996-2003 byla zpřístupněna ve studovně fondů PNP (veřejně přístupný katalog na počítači), katalog knihovny vystavený na Internetu byl aktualizován, byl rovněž zakoupen server a 6 PC pro zpracování sbírkových předmětů v síťové verzi @RL.

Pokročily přípravy k digitalizaci katalogů K/PNP, částečně byly zrevidovány katalogy starých tisků a obrozenecké literatury včetně katalogu knihovny J. Karáska ze Lvovic.

V roce 2004 byla dokončena revize výše uvedených katalogů a zahájena revize jmenného katalogu (katalogy K/PNP obsahují celkem cca 500 000 lístků), neboť se PNP zapojil do programu VISK se žádostí o dotaci z podprogramu VISK 5 – Retrokon MK ČR, který je zvláště určen na digitalizaci lístkových katalogů a jejich zpřístupnění na Internetu. Finanční prostředky byly PNP přiděleny ve výši 492 tis. Kč, dále uhradil PNP 234 262,- Kč z vlastních prostředků (celkem náklady 726 262,- Kč). Proto bylo po dokončené revizi katalogů, které se zúčastnila většina zaměstnanců v knihovně PNP zahájeno skenování všech katalogů (fy Comdat s.r.o.), která zajistila v říjnu 2004 jejich zpřístupnění na adrese <http://NRIS.NKP.cz>.

Jedná se o mimořádně významný pokrok ve snaze o zvýšení dostupnosti údajů o sbírce PNP, který je zcela v souladu s Konceptí rozvoje PNP v letech 2002-2007. Práce na převodu dat do databáze @RL budou pokračovat v následujících letech.

c) umělecké sbírky:

V uměleckých sbírkách byly až do roku 1999 v elektronické podobě vedeny pouze záznamy o lokaci sbírkových předmětů. V roce 2000 byl v oddělení zaveden program DEMUS pro zpracování uměleckých děl (MZM Brno), a to v souvislosti s projektem výzkumu a vývoje PNP, který se týkal zpracování výtvarných sbírkových předmětů české provenience z 19. století, ze sbírky Jiřího Karáska ze Lvovic. Pracoviště bylo vybaveno 3 PC, tiskárnami a skenerem a proběhlo zaškolení odborníků v práci s programem. Do databáze bylo uloženo 670 záznamů, v roce 2001 bylo vloženo dalších 1860 záznamů (rekatalogizace českých výtvarných děl 19. století).

V roce 2002 úkol již nepokračoval, ale byl proveden přepis 8 341 původních evidenčních karet KG. V roce 2003 byly zakoupeny 3 nové PC, zpracování sbírkových předmětů v programu DEMUS II. (síťová verze) však nebylo zahájeno pro technické obtíže spojené s vytvářením sítě v PNP.

V roce 2004 přibylo dalších 5 229 záznamů (sbírkové předměty z Karáskovy galerie), takže databáze obsahovala k 31. 12. 2004 celkem 10 059 inv. čísel.

5) prezentace PNP na Internetu

S přípravou webových stránek započal PNP v srpnu 1999 (příprava podkladů, analýza obsahu stránek českých muzeí a galerií, vytvoření obsahové struktury informace o PNP, zpracování textů, grafického návrhu titulní stránky, překlad do angličtiny), zpracování provedla společnost Planeta.cz v Praze. Jednalo se výhradně o textovou prezentaci, obrazové dokumenty budou postupně výběrově zveřejňovány. Výhledově se počítá i s verzí v němčině.

Stránky PNP byly zpřístupněny na Internetu k 31. 3. 2000. Od listopadu téhož roku byl na Internetu vystaven i katalog knihovny (podpora z programu VISK MK ČR), obsahující k 31. 12. 2004 již celkem 42 232 záznamů (www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz).

V březnu roku 2002 byla na stránkách PNP zpřístupněna rovněž část Průvodce po fondech literárního archivu (soupis fondů), umožňující rychlé vyhledávání v databázi a zprostředkující uživatelům rovněž ukázky rukopisů a portrétů osobností, jejichž fondy jsou v literárním archivu PNP uloženy. Databáze je průběžně aktualizována.

V roce 2004 byla dokončena revize katalogů K/PNP (celkem cca 500 000 lístků), neboť se PNP zapojil do programu VISK 5 – Retrokon MK ČR, který je zvláště určen na digitalizaci lístkových katalogů a jejich zpřístupnění na Internetu (fy Comdat s.r.o.), v říjnu 2004 byly záznamy zpřístupněny na adrese <http://NRIS.NKP.cz>.

6) prezentace PNP v cyklu Vizitky českých muzeí a galerií (ČT)

V dubnu a v květnu byl v PNP natočen další díl z cyklu Vizitky českých muzeí a galerií, věnovaný Památníku národního písemnictví s využitím účelové dotace MK ČR ve výši 35 000,- Kč (PNP uhradil z vlastních prostředků 65 000,- Kč, 40 000,- Kč činil vklad ČT). Náklady dosáhly celkem 140 000,- Kč. PNP obdržel pro svou potřebu 20 videokazet se záznamem, které využije při své prezentaci, zejména např. v letohrádku Hvězda, neboť pokládá výsledek za velice zdařilý.

7) inventarizace:

Inventarizace sbírky byla v letech 1991 až 1996 prioritní činností PNP, jednak v souvislosti s vydáváním věcí oprávněným osobám, jednak v souvislosti s postupným stěhováním fondů z objektů PNP v Praze mimo hlavní město v rámci dislokace instituce. Již v roce 1990 se inventarizace ve srovnání s předchozími léty zvýšila o 100%, v roce 1991 o dalších 80%, aby se pak v letech 1992-1996 pohybovala přibližně na stejné úrovni.

Revidovat evidenční záznamy o sbírkových předmětech podle ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, strukturovat sbírkové fondy a připravit sbírku k zapsání do centrální evidence sbírek bylo jedním z hlavních úkolů, stanovených PNP zřizovatelem. Inventarizace sbírek byla proto prioritou organizace v letech 2001-2002. Inventarizace probíhala ve fondech knihovny a uměleckých sbírek podle harmonogramu tak, aby bylo možno ve stanoveném termínu podat na MK ČR žádost o zápis do CES. Žádost PNP byla předložena ke dni 10. 5. 2002, sbírka PNP byla zapsána do evidence dne 25. 9. 2002 pod číslem PNP/002-05-10/195002. Ředitelka vydala příslušné organizační normy v nichž byl mj. stanoven i postup inventarizace v jednotlivých podsbírkách (Směrnice č. 1/2002 čl. 6 a směrnice č. 2/2002 čl. 5 - režim nakládání se sbírkou včetně příloh).

Inventarizace části sbírky v roce 2004 byla provedena v podsbírkách 15, 18, 19 a 24 na základě příkazu ředitelky č. 1/2004 ze dne 10. 2. 2004 v termínu od 1. 4. 2004 do 30. 9. 2004 (podsbírky 18 a 19) a v termínu od 15. 2. 2004 do 30. 11. 2004 (podsbírky 15 a 24).

Úkolem inventarizačních komisí v K/PNP bylo provést inventarizaci části podsbírky 18, v rozsahu 27 000 inv. č. uložené v depozitáři P na signatuře P 52 až P 100 a části podsbírky 19, v rozsahu 3 000 inv. č., uložených na signatuře S v depozitáři mimo Prahu.

Úkolem inventarizačních komisí v US/PNP bylo provést inventarizaci části podsbírky 15 v rozsahu 15 000 inv. č. (část sbírkových předmětů – grafické listy na signatuře IG 15 001 až 17 975, sbírka kreseb IK 1 až 11 323, sbírka exlibris na signatuře IE 1 až 702, vše z fondu Karáskovy galerie) a části podsbírky 24 v rozsahu 5 000 inv. č. (část sbírkových předmětů z fondu exlibris na signatuře Hradečný inv. č. 1 - 5 000) uložené v depozitářích mimo Prahu.

O výsledku inventur byly sepsány zápisy včetně protokolů a předány ředitelce v určeném termínu.

V podsбірce 18 bylo zjištěno, že chybí 790 inv. č. sb. předmětů a byl pořízen jejich seznam. Z toho ke 270 sb. předmětům neexistují žádné doklady o jejich pohybu či výskytu. Další sbírkové předměty v počtu 289 byly zapůjčeny mimo PNP do roku 1989, jednalo se o nevrácené sbírkové předměty, které již zřejmě nebylo možné v minulosti vymoci zpět. Po roce 1990 byly zapůjčeny mimo PNP 52 sbírkové předměty, které budou zřejmě dohledány, stejně tak jako i dalších 157 sbírkových předmětů, které byly vypůjčeny zaměstnanci PNP. V průběhu inventarizace byl zpracován seznam 1 113 sbírkových předmětů (knih), které vyžadují opravu, v naprosté většině se jedná o mechanické poškození. U 7 sbírkových předmětů bylo zjištěno nevratné poškození plísněmi.

Na základě toho navrhla inventarizační komise připravit návrh na vyřazení 7 sbírkových předmětů z CES z důvodu neupotřebitelnosti. Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost vyřazení doporučil, poté rozhodla ředitelka o vyřazení z podsбірky (protokol ze dne 9. 12. 2004). Zbývající inv. č. se povedou v evidenci do ukončení inventarizace signatury P, s tím, že pokud nebudou nalezeny či vráceny budou navrženy k vyřazení z CES z důvodu neupotřebitelnosti.

V podsбірce 19 bylo zjištěno, že 21 inv.č. sb. předmětů není na místě v depozitáři. Kontrolou bylo zjištěno, že se jedná 1 výpůjčku, která bude vrácena zpět, chybí však 20 sbírkových předmětů. V průběhu inventarizace byl vypracován seznam 1 139 poškozených sb. předmětů, které vyžadují konzervaci či restaurátorský zásah, jedná se o 1/3 inventarizovaných sbírkových předmětů.

Inventarizační komise připravila návrh na vyřazení 20 sbírkových předmětů z CES z důvodu neupotřebitelnosti. Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost vyřazení doporučil, poté rozhodla ředitelka o vyřazení z podsбірky (protokol ze dne 9. 12. 2004).

V podsбірce 15 bylo zjištěno, že chybí 26 inv. č. sb. předmětů, jejichž ztráta byla zjištěna již při inventarizacích v letech 1972-1978. Inventarizační komise navrhla, aby chybějící sb. předměty nebyly pokládány za ztracené, a to až do ukončení inventarizace celého fondu Karáskovy galerie. V průběhu inventarizace byl zpracován seznam 57 sbírkových předmětů (grafické listy) a 45 sbírkových předmětů (kresby), které vyžadují konzervaci nebo restaurátorský zásah, vesměs se jedná o mechanické poškození (celkem 102 sbírkové předměty).

V podsбірce další 24 nebyl zjištěn rozdíl mezi záznamy v přírůstkové knize a skutečným stavem. Byla zjištěna chyba v zápisu autora exlibris, namísto správného jména Jožka Kubíček bylo uvedeno Rudolf Kubíček, což bylo ihned opraveno v přírůstkové knize. Sbírkové předměty byly v dobrém stavu, nevyžadují zásahy.

V literárním archivu byla provedena generální inventura fondů na základě pokynu Archivní správy MV ČR během roku 2001. Podkladem byly evidenční listy JAF, archivní pomůcky (sopisů fondů), matriky fondů, lokační seznamy, knihy zápujček a výpujček, přírůstkové knihy a Průvodce po fondech literárního archivu. Protokol o generální inventuře včetně příloh (tabulky, statistiky aj.) byl zaslán AS MV ČR dopisem ze dne 22. 1. 2002.

V roce 2004 bylo v LA/PNP inventarizováno 380 118 listů archiválií a byla provedena kontrola stavu nezpracovaných fondů v nejvíce ohroženém depozitáři mimo Prahu (zejména fond Čs. spisovatele, celkem 1200 kرتونů). V K/PNP a US/PNP bylo inventarizováno celkem 50 000 sbírkových předmětů sbírky PNP.

Inventarizace přinesla konkrétní zjištění o stavu uložených archiválií a sbírkových předmětů ve sbírce PNP, s tím, že organizace bude v rámci svých finančních možností předměty postupně zadávat ke konzervaci či restaurování a připraví rovněž žádosti o dotace z programu ISO na rok 2005. Současně inventarizace potvrdila předpoklad o značném množství archiválií a sbírkových předmětů na papíře, které nejsou v dobrém fyzickém stavu (viz dále na str. 54).

8) uložení sbírek, nové vybavení prostor

Premístění více než 650 000 sbírkových předmětů (především knih, uměleckých děl a reálií) ze sídla PNP ve Strahovském klášteře mimo Prahu v letech 1993-1998 znamenalo zásadní změnu v systému uložení a expedice fondů PNP. Přesuny fondů PNP, k nimž organizace přistoupila po změně vlastnických vztahů v Klášteře premonstrátů na Strahově z koncepčních i z ekonomických důvodů, byly tak z více než 95 % dokončeny.

Z celkové plochy 4 976 m² depozitářů PNP se v Praze nalézá pouze 310 m², tj. 6 % z celkové plochy, 4 666 m², tj. 94 %, je zajištěno mimo Prahu. Sbírkové PNP byly v roce 2001 uloženy na 7 místech v ČR, nejbližší 25 km a nejdále cca 160 km od Prahy. PNP využívá vesměs nebytové objekty jiných vlastníků na základě smluv o nájmu a pronájmu, přičemž úložné prostory poskytují rezervu na období přibližně tří let.

Vzhledem k tomu, že NPÚ – pracoviště v Plzni dalo PNP výpověď z prostor jednoho z depozitářů užívaných K/PNP bylo zahájeno vyklízení prostor, balení knihovních fondů a provedeno stěhování do prozatímních náhradních prostor (celkem cca 50 000 svazků). O podmínkách dalšího užívání depozitáře vedl PNP jednání s ředitelem pracoviště a navržen harmonogram uvolňování, část prostor byla ale definitivně vyklizena a prostory předány správci objektu. Proto byly na podzim roku 2004 najaty mimo Prahu další depozitární prostory pro K/PNP o rozloze 268 m².

K 31. 12. 2004 bylo v PNP zabezpečeno EZS již 100% depozitárních prostor, až na výjimky byly zabezpečovací systémy v předchozích letech financovány účelovými dotacemi MK ČR. Nově byla dokončena rekonstrukce a rozšíření EZS v jednom z depozitářů LA/PNP (dotace z ISO ve výši 292 000,- Kč) a vybudován EZS v posledním takto nezajištěném depozitáři K/PNP mimo Prahu, rovněž z prostředků dotace podprogramu ISO ve výši 117 000,- Kč.

Současně byl ještě pořízen EZS pro výstavní síň v Chrudimi nákladem 53 493,- Kč s použitím finančních prostředků z podprogramu ISO ve výši 35 000,- Kč.

Celkem bylo vynaloženo na EZS a EPS 463 490,- Kč, z toho činila dotace z programu ISO 434 000,- Kč.

V roce 1997 organizace zajistila pro všechny užívané objekty tzv. posouzení požárního nebezpečí, jak vyplynulo z novely zákona o požární ochraně. Odhad nákladů na instalaci EPS se pohybuje kolem 1,8 mil. Kč a je tedy úkolem dalších let tyto prostředky na pořízení EPS zajistit.

Na pracovišti LA/PNP na zámku ve Starých Hradech byly v roce 2003 připraveny prostory pro umístění mikrofilmovací kamery (vyklízení, vymalování), která byla zakoupena koncem roku za finanční prostředky z programu ISO MK ČR (850 000,- Kč) a PNP včetně dvou obslužných stolů od fy Ampaco za částku 1.293 200,- Kč koncem roku. Současně byly zaškoleny 2 zaměstnankyně do techniky mikrofilmování ve Státním ústředním archivu v Praze. Pracoviště bylo zprovozněno v roce 2004, PNP vytvořil nově funkci dokumentátora a personálně ji obsadil. Do prostor byly ještě umístěny zatemňovací žaluzie za 7 570,- Kč.

Za finanční prostředky z programu ISO (100 000,- Kč) a PNP byly pořízeny úložné police do jednoho z depozitářů LA/PNP (celkem 113 262,- Kč). Dále byly zakoupeny a instalovány zatemňovací rolety pro jeden z depozitářů K/PNP a US/PNP (dotace z programu ISO a finanční prostředky PNP, celkem 129 084,- Kč). Pro týž depozitář byl zakoupen zvlhčovač Perfectum (82 110,- Kč), rovněž s využitím dotace ISO/MKČR ve výši 60 000,- Kč. Celkem vynaložil PNP na zlepšené vybavení depozitářů 323 000,- Kč, dotace MK ČR činila 280 000,- Kč.

V prostorách hájenky (součást areálu letohrádek Hvězda) vznikl nový depozitární prostor pro uložení cca 70 000 knihovních svazků, který splňuje vysoké nároky na uložení sbírkových předmětů (klimatizace, úložné police aj.). Podrobné údaje jsou uvedeny na str. 44 až 45.

K expedici fondů do studoven v Praze a stěhování fondů vůbec používá PNP osobní automobil zn. Škoda Felicia. V roce 2000 byl zakoupen další osobní vůz zn. Škoda Octavia Combi. Nákup nákladního automobilu PNP nadále neplánuje, neboť expedice fondů dodavatelským způsobem je pro organizaci finančně výhodnější.

9) restaurování, konzervace, očista fondů

Výše uvedené odborné činnosti zajišťoval PNP dodavatelsky. V posledních pěti letech byly práce hrazeny takřka výhradně z alternativních zdrojů účelově poskytnutých na restaurování a ochranu sbírek, např. prezidentem ČR, Nadací ČLF a soukromými osobami.

Prakticky 80% veškerých sbírek PNP představuje papírový materiál, vykazující vysoký stupeň kyselosti. V literárním archivu se jedná o 639 fondů, ohrožených lámavostí a křehkostí papíru v důsledky vysoké kyselosti papíru. To je téměř čtvrtina ze všech fondů, které vyžadují nákladné odborné ošetření. Odhad nákladů na odborné ošetření papírových materiálů v PNP přesahuje částku 15 milionů Kč.

V roce 1999 došlo v oblasti restaurování sbírek k podstatnému zlepšení situace. PNP čerpal již finanční prostředky z grantu GA ČR a z prostředků účelové dotace MK ČR na výzkum a vývoj (projekt Zpracování a vědecké zhodnocení osobního fondu a knihovny Vladimíra Holana, zajistil mj. restaurování 797 listů a ks fotografií včetně negativů a restaurování 1005 svazků knihovny básníka ve výši 249 361,- Kč.

V roce 2000 bylo účelovou dotací MK ČR na projekty PNP (Praha 2000 – Evropské město kultury) uvolněno 250 000,- Kč na restaurování fondů ze sbírek Jiřího Karáska ze Lvovic v souvislosti s výstavou v letohrádku Hvězda (Evropská grafika 15. až 18. století). PNP získal rovněž dotaci z programu ISO na pořízení nekyselých materiálů k uložení fondů literárního archivu a oddělení uměleckých sbírek ve výši 400 000,- Kč. V roce 2001 zajistila organizace restaurování 1 672 inv. č. archiválií a sbírkových předmětů nákladem 604 625,10 Kč.

V roce 2002 bylo konzervováno 22 000 knih (sbírkových předmětů) nákladem 112 000,- Kč z prostředků PNP, a dále odkyseleno 1 394 II archiválií za 161 010,- Kč (fondy F. Palacký, B. Němcová, K. Teige, B. Bolzano), 137 vzácných knižních vazeb za 10 000,- Kč a 26 sbírkových předmětů z oddělení uměleckých sbírek (1 obraz, 25 ks mobilií). Celkem se jednalo o částku 309 097,-Kč. Dotace MK ČR ve výši 260 000,- Kč umožnila nákup nekyselých papírových desek a kartonů, takže bylo v LA/PNP přeloženo do těchto materiálů 26 fondů, a také nově zpracováváné fondy byly výběrově uloženy.

V roce 2003 bylo v LA/PNP restaurováno 2 264 listů archiválií a 127 ks fotografií, obálek a tisků. Byla zahájena spolupráce s fy Ceiba na průběžném procesu odkyselování

archiválií. Bylo však odkyseleno pouze 2 049 listů archiválií, protože firma shromažďovala objednávky a zařízení zakoupila později než se předpokládalo. Oddělení US/PNP zajistilo restaurování 29 sbírkových předmětů (25 inv. č. nábytku a 4 inv. č.obrazů) za celkovou částku 90 801,- Kč.

V roce 2004 pokračovaly práce na ochraně fondů, zčásti díky dotacím MK ČR z programu ISO (160 000,- Kč). Tak mohlo být v LA/PNP odkyseleno 13 583 ll (z fondů B. Benešová, V. Dyk a J. Neruda), restaurování části fondu J. Wericha bylo zajištěno z prostředků projektu MK ČR výzkum a vývoj (60 000,- Kč). Dále bylo provedeno restaurování archiválií z fondu B. Bolzana, J. Wericha, K. Sabiny, J. Váchala, E. Krásnohorské aj. Celkem bylo restaurátorsky ošetřeno 15 354 ll a 31 kus (obálky, fotografie aj.). Pokračovalo také překládání archiválií do nekyselých desek a kartonů.

V knihovně PNP byla provedena očista a dezinfekce knihovního celku J. R. Vilímek (cca 7000 sbírkových předmětů), což bylo provedeno na pracovišti Archivu hl. města Prahy za finanční prostředky PNP. Knihovní celek byl definitivně uložen do nových depozitárních prostor v Praze.

US/PNP zajistilo restaurování 12 sbírkových předmětů (6 obrazů a 6 grafických listů), pokračovalo na novém ukládání obrazů na mobilní síť v jednom z depozitářů mimo Prahu (uloženo 310 obrazů), současně probíhalo čištění od prachu a mytí zasklených obrazů, nově adjustováno bylo 60 kreseb.

Celkem bylo v PNP vynaloženo na tuto činnost 397 878,- Kč.

Je však třeba konstatovat, že pro pravidelnou a kvalitní údržbu sbírek by potřebovala instituce každoročně alespoň částku ve výši 2 mil. Kč. Přehled o stavu sbírky PNP poskytly výše popsané inventarizace v souvislosti se zápisem sbírky PNP do CES, neboť součástí prací bylo i zpracování seznamů nejvíce ohrožených archiválií a sbírkových předmětů včetně odhadu nákladů a návrhu opatření. Zjištění se promítla i do Koncepce rozvoje PNP v letech 2002-2007, ale zjednáání nápravy je především otázkou finančních zdrojů. Zde PNP využívá možností čerpat dotace z programu ISO a příslušných podprogramů, proto v závěru roku připravila všechna sbírkotvorná oddělení PNP žádosti o dotace, rozšiřující tuto nezbytnou činnost.

10) služby:

V roce 2004 bylo v PNP evidováno 1 643 badatelů. Při 3 747 badatelských návštěvách (z toho se uskutečnilo 364 návštěv zahraničních badatelů, tj. o 50% více než v roce 2003) bylo předloženo ke studiu 372 843 listů archiválií a 18 200 ks dalších materiálů, 8 631 sbírkových předmětů (z podsbírek 18 a 19 to bylo 3 202 sb. předmětů, tj. skoro o 30% více než v roce 2003 a z podsbírek 15 a 24 to byl 5 429 sb. předmětů).

K výstavním účelům bylo zapůjčeno celkem 62 listů archiválií, 177 kusů a 2 268 sbírkových předmětů, z toho na výstavy v ČR 62 listů archiválií a 2 268 sb. předměty a na výstavy v zahraničí 5 sb. předmětů, tj. celkem 2 273 sbírkových předmětů.

Zájem badatelů o studium materiálů a institucí o zápůjčky z fondů PNP od roku 1992 setrvale narůstá. Sbírkové materiály PNP byly zapůjčeny četným institucím v ČR i v zahraničí. Z nejvýznamnějších to byly:

Praha: Národní galerie (Vojtěch Preissig), GHMP (Adolf Hoffmeister), Obecní dům (Avantgarda o mnoha mediích, Josef Bartuška a skupina Linie), České muzeum výtvarného umění (Zima), SČUG Hollar (Grafické techniky) aj.

Česká republika: Městské muzeum v Lanškrouně (Z. Burian), Muzeum umění v Olomouci (V. Nezval a výtvarné umění – Hra v kostky), Muzeum Z. Buriana ve Štramberku (Z. Burian a Gustav Krum), Muzeum J. A. Komenského v Přerově (Cestička do školy, nejkrásnější slabikáře), Slezské zemské muzeum v Opavě a Městské informační středisko a muzeum v Krnově (Francouzská grafika 19. století ze sbírky J. Karáska ze Lvovic), Obec Kunvald (expoze Jednoty bratrské) aj.

Zahraničí: Muzeum Nadwislanskie v Kazimierzu Dolnym (Polsko), Palazzo Ducale v Janově, (Itálie) aj.

Zápůjčky sbírek pro dlouhodobé expoze byly obnoveny Národní galerii, Národnímu muzeu, Uměleckoprůmyslovému muzeu, Universitě Karlově - Husitské teologické fakultě (plastika Jana Husa), Ústavu dějin UK v Praze, Městskému muzeu a galerii v Hlinsku, Městskému muzeu ve Vodňanech, Muzeu Josefa Váchala (Portmoneum) v Litomyšli, Osvětové besedě v Domažlicích, Osvětové Besedě v Újezdě, Památníku Karla Čapka (Stará Huť) - expoze K. Čapka, F. Peroutky a O. Scheinpflugové, Prácheňskému muzeu v Písku, Muzeu Josefa V. Sládka ve Zbirohu, Středisku městské kultury a Památníku Karla V. Raise v Lázních Bělohrad, Divadlu v Lounech, Památníku J. Demla v Tasově a dalším.

Celkem bylo zapůjčeno do studoven, k výstavám a k jiným účelům (pro filmování aj.) 372 905 listů archiválií a 18 377 ks dalších materiálů, 10 904 sbírkových předmětů (z podsbírek 18 a 19 to bylo 3 641 sb. předmětů, tj. skoro o 30% více než v roce 2003 a z podsbírek 15 a 24 to bylo 7 263 sb. předmětů).

Dále bylo vyřízeno 222 písemných badatelských dotazů, podáno přes 500 informací badatelům a na objednávky rozesláno badatelům 23 soupisů fondů literárního archivu. Dále byly zaslány badatelům výtisky starších ročníků Sborníku PNP – Literární archiv, prodáno 25 kusů CD Průvodce po fondech literárního archivu, Soupis polonik na CD ROMu aj.

Reprodukční dílna zhotovila 75 ks zvětšenin fotografií, 146 diapozitivů, 441 negativů a 43 459 listy xerokopií, 341 barevných xerokopií, a to jak pro badatele, tak pro potřebu PNP. Ve studovně fondů PNP bylo pořízeno dalších 9 495 ks xerokopií pro badatele.

PREZENTACE

1) dlouhodobé výstavy

Praha

Letohrádek Hvězda

Expoze k vývoji a historii letohrádku Hvězda

V prostorách letohrádku byla 25. května 2000 otevřena informativní expoze s názvem Minulost a přítomnost o vývoji, stavební historii a využití letohrádku (scénář dr. E. Wolfová, architektonické a výtvarné řešení Mgr. Z. Freisleben, ing. arch. T. Šantavý). K vytvoření dlouhodobé expoze bylo možno přistoupit různými způsoby. S ohledem na historii letohrádku a poslání PNP byla zvolena koncepce, založená na kontrastu původní funkce objektu v 16. století a jeho moderního využití ve 20. a 21. století.

Expoze, situovaná do suterénu a přízemí, náznakově připomíná vznik a stavební vývoj letohrádku i významné okamžiky českých dějin. Pět místností přízemí bylo využito následovně: první místnost byla věnována Ferdinandu Tyrolskému a stavební historii areálu Hvězdy, druhá štukové výzdobě interiéru, dobovému umění a vědě, třetí místnost

bělohorskému období českých dějin a jeho ohlasům ve výtvarném umění, ale především v české literatuře 18. a 19. století, čtvrtá rekonstrukci a využití letohrádku ve 20. století pro expozice Al. Jiráska a M. Alše.

Pátá místnost uvádí budoucí využívání letohrádku v 21. století. Je současně přednáškovou a promítací síní (dokumenty o letohrádku ze série Deset století architektury, Praha mizerná aj.) i předstupněm k proměnlivému obsahu výstavních sálů v prvním patře. Expozice je ozvučena reprodukcí dobovou hudbou. Do centrálního prostoru suterénu byl umístěn renovovaný model bitvy na Bílé hoře z původní expozice, na vnější stěny pilířů okružní chodby byla instalována faksimile grafiky s dobovými bitevními výjevy.

Z původního vybavení se nedochovalo vůbec nic (pokud vůbec existovalo). To se ukázalo pro expozici výhodou i nevýhodou. Proto byly nakonec vystaveny především archiválie, fotografie, ilustrované knihy, grafické listy, obrazy a renesanční nábytek ze sbírek PNP, ostatní exponáty, vesměs trojrozměrné dobové předměty (sklo, cín, majolika, hudební nástroje, zbraně aj.), byly zapůjčeny z HÚ Armády ČR, MHMP, NG, NM, NTM a UPM v Praze.

Celkem byly vystaveny 163 sbírkové předměty (v originálech i kopiích), jako např. grafické listy M. Rota, A. Tempesta, A. Bayse, J. a A. Mathama, C. Passeho, K. Luny aj., obrazy M. Alše, V. Hradeckého a F. Koblihy, plastika J. Štursy, předměty osobní potřeby z pozůstalosti A. Jiráska a M. Alše a další exponáty. Grafické listy v expozici byly již před zahájením sezóny v roce 2001 nahrazeny faksimilemi.

PNP získal také model letohrádku Hvězda (výpůjčka od Správy Pražského Hradu), původně pořízený pro výstavu Deset století architektury, který je vystaven v přízemí jako součást dlouhodobé expozice v letohrádku.

Prvořadým „exponátem“ je však samotný letohrádek s bohatě vyzdobeným interiérem, a proto byl obsah i rozsah expozice záměrně minimalizován. Také architektonické a výtvarné řešení expozice, zejména vzhled i počet kusů výstavního mobiliáře (závěsný systém a skleněné vitríny), bylo podřízeno celkovému dojmu jednoduchosti, tak, aby vynikly především estetické kvality unikátních renesančních prostorů.

Česká republika

Staré Hrady

V prostorách zámku byly 2. září 1997 otevřeny dvě nově instalované pracovny spisovatelů Aloise Jiráska (přemístěna z letohrádku Hvězda v Praze) a Elišky Krásnohorské (přemístěna z Opočna). Spolu s pracovnou Jaroslava Vrchlického, instalovanou zde již v roce 1974, byl vytvořen přitažlivý návštěvnický okruh soukromých interiérů předních osobností klasické české literatury. PNP předpokládá v budoucnosti v zámeckých prostorách otevření dalšího interiéru, skautské klubovny Jaroslava Foglara, spolu s předměty, získanými darem v roce 1998. Předstupněm k zamýšlené expozici byla Foglarova výstava v roce 2001.

Stará Huť

PNP se od roku 1996 podílel na přípravě stálé expozice o životě a díle Karla Čapka v jeho bývalém domě na Strži ve Staré Huti poblíž Dobříše. Pro Památník Karla Čapka (zřizovatelem byl OÚ v Příbrami) zajistil PNP postupně scénář, zápůjčky sbírek a návrh výtvarného řešení dlouhodobé expozice otevřené v dubnu 1997.

Další části expozice věnované Ferdinandu Peroutkovi (jaro 1998) a Olze Scheinpflugové, české herečce a spisovatelce (jaro 1999), byly zpřístupněny ve 2. patře domu.

Tím byla nová instalace Památníku Karla Čapka po téměř čtyřech letech intenzivní spolupráce zúčastněných stran dokončena.

Chyšě u Karlových Varů

Na čapkovské expozici v zámku rodiny Lažanských (Chyšě), kde pobýval Karel Čapek jako vychovatel synů rodiny v letech 1916 až 1917 se PNP podílel scénářem a pořízením kopií některých sbírkových předmětů (květen 1999).

Havlíčková Borová

K výše uvedeným expozicím přibyla v roce 2001 další významná realizace za spolupráce Obecního úřadu v Havlíčkově Borové, PNP a dalších odborníků, a to reinstalace expozice Památníku Karla Havlíčka Borovského v jeho rodném domě v souvislosti se 180. výročím narození a 145. výročím úmrtí klasika české žurnalistiky.

Stejně jako jiné expozice, byly i tyto výsledkem koncepční a dlouhodobé spolupráce PNP s obcemi, městskými a okresními úřady, jakož i se soukromými subjekty v České republice při vytváření expozic, zaměřených na prezentaci díla i životních osudů významných osobností české kultury v regionech. Z dřívějších realizací to byla např. expozice Karla Poláčka v synagoze v Rychnově nad Kněžnou, připravená ve spolupráci s Okresním a Městským úřadem, Židovským muzeem a velvyslanectvím Izraele v ČR a otevřená v roce 1995. Za posledních deset let se PNP podobně podílel na vytvoření 10 dlouhodobých expozic.

2) krátkodobé výstavy

Prioritou výstavní činnosti PNP jsou, počínaje rokem 1992, příležitostné výstavy z vlastních sbírek, které tvořily 95% z celkového počtu více než 350 výstavních akcí uspořádaných za jedenáct uplynulých let. PNP prosazuje obsahovou koncepci, uplatňující se v pěti základních tematických okruzích a vzájemně provázaných cyklech výstav. Jedná se zejména o výstavy nejcennějších přírůstků do sbírek PNP (v pravidelných intervalech pěti let), výstavy, věnované historii novodobé české literatury od konce 18. století do současnosti se zvláštním důrazem na období posledních padesáti let vývoje, dále o výstavy z oblasti knižní kultury a výtvarného umění, výstavy, zaměřené na dětskou literaturu, a také výstavy, věnované vztahům české literatury a umění k literaturám evropských a mimoevropských národů.

PNP zajistil v roce 2004 celkem 28 výstav, z toho 22 výstavy s využitím vlastní sbírky. Z tohoto počtu se uskutečnilo v ČR 20 výstav včetně repríz, v zahraničí 8 včetně repríz putovních výstav. PNP zajistil také 6 výstav ze sbírek jiných vlastníků, z toho 2 přejeté ze zahraničí. Nejnavštěvovanější výstavou roku se stala výstava Cesty za hvězdou... v letohrádku Hvězda s návštěvností přes 8 000 osob.

Počet výstav je prozatím postupně snižován s ohledem na změnu priorit PNP v souvislosti s působností nových zákonů v oblasti muzejnictví a v souladu s Koncepcí rozvoje PNP v letech 2002-2007, upřednostňující uchování archiválií a sbírkových předmětů v optimálním fyzickém stavu před jejich prezentací a s ohledem na prostorové možnosti ve Strahovském klášteře.

Praha

Výstavy z vlastních sbírek

a) malý výstavní sál PNP

V roce 2004 zde PNP postupně uspořádal pět výstav. Z roku 2003 přesáhla ještě výstava Jaroslava Vrchlického – překladatele, kterou pak vystřídala každoroční výstava výsledků posledního ročníku soutěže NČKR 2003 v květnu 2004.

Následovaly dvě monografické výstavy, jednak výstava s názvem Prostý Jan Neruda ke 170. výročí narození básníka scenáristek Heleny Šulcové a Zuzany Domanjové, jednak výstava o Richardu Weinerovi, jednom z nejsložitějších českých básníků a prozaiků s příznačným názvem Žít nebýt (ke 120. výročí narození). Autorkou scénáře byla Jarmila Schreiberová.

V malém výstavním sále byla v říjnu 2004 rovněž zpřístupněna na své premiéře putovní výstava Slovensko bratří Čapků (scénář Marta Dandová) jako společná akce Památníku Karla Čapka a PNP. Výstava byla zařazena do programu Měsíce české a slovenské vzájemnosti a je zajištěna její postupná prezentace na několika místech v České i Slovenské republice, a to jak v roce 2004, tak v roce následujícím (Muzeum TGM v Rakovníku, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, pak v roce 2005 v Muzeu a galerii v Trenčianských Teplicích, v Martině ve Slovenském národném literárném múzeu a v Českém centru v Bratislavě).

Letohrádek Hvězda

1. patro

V 1. patře letohrádku byly současně se zpřístupněním letohrádku Hvězda v roce 2000 otevřeny výstavní síně, v nichž byla nejprve otevřena výstava evropské grafiky ze sbírky J. Karáska ze Lvovic. V roce 2001 pak byla instalována výstava Obraz mezi obrazy – Božena Němcová, připomínající obě životní výročí autorky (180. výročí narození v roce 2000 a 140. výročí úmrtí v roce 2002). Program výstavních sálů v roce 2002 pokračoval monografickou výstavou věnovanou 110. výročí narození básníka a grafika Bohuslava Reynka s názvem Pieta v loďce, představující jeho život a básnické dílo v nových souvislostech.

Na letní sezónu 2003 byla připravena výstava s názvem Záznamy času, věnovaná padesáti letům činnosti PNP, nad kterou převzal záštitu ministr kultury pan Pavel Dostál. Výstava byla členěna do pěti oddílů (stručná historie PNP od založení do současnosti se základní chronologií a dokumentárními fotografiemi a s ukázkami publikací o PNP, ukázky nejvýznamnějších archiválií, knih, ilustrací, obrazů i plastik ze sbírky PNP, dokládající jednotlivé etapy vývoje literatury a knižní kultury v ČR). V posledním sále byly na otevřených policích k dispozici publikace, vydané PNP od roku 1991 do současnosti. Novinkou byla multimediální prezentace PNP na PC. V chodbách byly umístěny panely s popisem a ukázkou sbírkotvorné činnosti jednotlivých oddělení a ilustrace k nejznámějším literárním dílům. Centrální prostoře dominoval výtvarný objekt – kniha, dar M. Polcara. Celkem bylo vystaveno více než 500 archiválií a sbírkových předmětů, část z nich byla reprodukována v publikaci Záznamy času, vydané k výstavě.

V roce 2004 byla otevřena výstava, věnovaná 450. výročí založení letohrádku Hvězda (1555-1556), s tím, že vlastní výročí sice připadá až na rok 2005, kdy ale prostory budou poskytnuty výstavě ke 100. výročí narození básníka Vladimíra Holana.

Jednoduché architektonické a výtvarné řešení Martina Stejskala a Mgr. Z. Freislebena vhodně zdůraznilo výběr exponátů, který koordinoval jako hlavní scenárista Martin Stejskal za spolupráce odborných zaměstnanců PNP. Výstava Cesty za hvězdou.... měla vysokou

návštěvnost i publicitu. Zahájení dne 21. června 2004, na kterém vystoupil švédský dechový soubor Linné Kvinteten z Uppsaly se účastnil I. náměstek ministra kultury ing. Zdeněk Novák. Téhož dne byl do travnaté plochy areálu vlevo od vchodu do letohrádku umístěn kmenný blok s citátem André Bretona „Na okraji propasti se otvírá zámek, postavený z kamene mudrců, zámek ve tvaru hvězdy“.

Ostatní výstavy z vlastních sbírek

Významnou složkou ve výstavní činnosti PNP z vlastních sbírek jsou i výstavy, na které PNP zapůjčuje podstatné množství archiválií a sbírkových předmětů, a proto je uváděn mezi jejich pořadatelí. V roce 2004 to byla jednak výstava Hra v kostky – Vítězslav Nezval a výtvarné umění Muzea umění v Olomouci, jednak výstava souborného díla Vojtěcha Preissiga, pořádaná Národní galerií, UPM a PNP v Jízdárně Pražského hradu, kam zapůjčil PNP přes 200 sbírkových předmětů.

Převzaté výstavy

Praha

V prostorách PNP ve Strahovském klášteře v Praze se konaly dvě převzaté výstavy ze zahraničí.

a) velký výstavní sál

Až do konce ledna roku 2004 byla ještě přístupná výstava Stefan Zweig/Rakušan z Evropy.

Velký výstavní sál (zimní refektář) najatý od Královské kanonie premonstrátů na Strahově se pak v květnu 2004 stal prostorem pro jedinečnou výstavu s názvem Une trop bruyante solitude (Příliš hlučná samota). Výstava byla zařazena do programu oslav 90. výročí narození Bohumila Hrabala s jednotným názvem Hrabalova devadesátka, kterou uspořádal zejména Obvodní Úřad Městské části Prahy 8 spolu s řadou dalších účastníků (např. město Nymburk a nad kterou převzal záštitu ministr kultury Pavel Dostál.

Výstava představila proslulý Hrabalův román vydaný poprvé ve Francii v roce 1983 a pak v reedici v roce 1998, v podobě komiksu francouzských umělců Lionela Trana, Ambre a Valérie Berge, oslovených životem, a zejména tímto spisovatelovým dílem. Výstava byla původně součástí festivalu Bohemica Magica v Avignonu, poté byla přenesena do Lyonu, Bordeaux a do několika dalších měst ve Francii.

Výstava v Praze byla uspořádána díky spolupráci Velvyslanectví Francouzské republiky v ČR a Francouzského institutu, který poskytl finanční prostředky ve výši 2 000 EUR, PNP zajistil finančně spolu s OÚ MČ Prahy 8 pobyt autorů výstavy, spolupracujících při její instalaci a zahájení. Výstava, v Avignonu původně instalovaná na značné rozloze, byla pořadatelí rozdělena, literární část byla uvedena v PNP, další části byly otevřeny v libeňské synagoze a v libeňském zámečku v Praze 8. Přenesení výstavy do Prahy bylo odbornou veřejností vysoce oceněno. Po pražské premiéře byla výstava přemístěna do Moravské zemské knihovny v Brně.

b) románské sály

Závěrem roku zde byla otevřena výstava fotografií Jaroslava Anděla Poznamenání cest Karla Hynka Máchy (1970-1980). Autor pořídil fotografie v době, kdy krok za krokem sledoval romantického básníka po trasách jeho známých pěších výprav po Čechách. Vzhledem k ochraně choulostivého fotografického materiálu nebyly nakonec použity originály, ale černobílé diapozitivy promítané několika projektory ve zvolených intervalech

přímo na zdivo románských sálů, čímž byl jejich výsledný výtvarný dojem patřičně umocněn. Prostory zapůjčila Královská kanonie premonstrátů k výstavě bezúplatně.

Letohrádek Hvězda

1. patro

Ještě před sezónní výstavou ke 450. výročí založení letohrádku Hvězda PNP poskytl prostory k výstavě jedinečného cyklu pastelů s názvem Záznamy světla akad. mal. prof. Pavla Nešlehy, kterým se jeho dílo uzavřelo. Scénář připravila Mahulena Nešlehová a současně se zahájením výstavy byla představena umělcova monografie autorů M. Nešlehové a Petra Wittlicha vydaná společností Gallery J. Kořána.

Česká republika

Kabinet exlibris v Chrudimi

Výstavy z vlastních sbírek

V programu výstav Kabinetu exlibris mají své stálé místo i výstavy grafického díla významných českých umělců. V únoru byla tak připravena výstava z díla Václava Hollara, následovala výstava vybraných ukázek z grafického díla již zesnulého Jindřicha Pilečka.

K připomenutí desetiletého výročí existence nové výstavní síně a výstavní činnosti Kabinetu exlibris byla na podzim 2004 otevřena výstava fotografií Vladimíra Mosteckého a získala si zaslouženou návštěvnickou pozornost.

Výstavy ze sbírek jiných vlastníků

Výstavní program pokračoval vloni zahájenou výstavou s názvem Jan Konůpek – stále ještě neznámý. Převážnou část exponátů poskytl L. Netušil, výstava byla ještě doplněna grafikami a exlibris ze sbírky PNP. Ve výstavní síni v Chrudimi Kabinet exlibris zajistil produkci a instalaci ještě jedné výstavy ze zapůjčených materiálů, a to výstavu knižních vazeb, obrazů a kreseb Ladislava Hodného ml., se kterou se mohli odborníci i veřejnost seznámit od září do listopadu..

Ostatní výstavy z vlastních sbírek

Reprízy

Jako každoročně tak i v roce 2004 byly některé úspěšné výstavy PNP reprizovány v institucích v mnoha městech České republiky. Výstava francouzské grafiky ze sbírky Jiřího Karáska ze Lvovic byla otevřena ve Slezském zemském muzeu v Opavě, a poté i v Městském muzeu v Krnově. Soubor exlibris s tematikou života a díla J. A. Komenského byl zpřístupněn na výstavě Comenius v Kunvaldu.

Zahraničí

V zahraničí se konaly hlavně četné reprízy zejména putovních výstav z vlastních sbírek PNP.

V Belgii se uplatnila upravená verze výstavy, představené v PNP již v roce 2000 jako součást programu Praha 2000 - Evropské město kultury a širšího projektu Václav Havel – spisovatel a dramatik agentury Aurapont. Vzhledem k tomu, že autorky scénáře, dr. R. Hamanová a Mgr. A. Petruželková mohly využít dopisů Václava Havla, které psal z vězení své první manželce Olze Havlové (180 dopisů) a daroval PNP v říjnu 1998 včetně

dokumentace tj. fotografií, knih (česká a cizojazyčná vydání titulů) a originálních ukázek z korespondence, vznikla mimořádně zajímavá výstava, která byla nejnavštěvovanější akcí PNP v roce 2000.

Výstava v putovní verzi ve francouzštině byla instalována v rámci festivalu Bohemia Magica ve Francii pod názvem Václav Havel – Lettres a Olga otevřena Avignonu v červenci 2002. O výstavu ihned projevil zájem několik institucí ve Francii, a tak byla otevřena postupně také v Lille, v Dijonu a v Paříži (2003).

Po premiéře v Českém centru v Bruselu výstavu převzala města Bouillon a Boussu (festival na téma Lidé a Evropa), v Bruselu byla pak výstava ještě zpřístupněna v rámci Týdne české kultury v Evropských institucích v sídle Evropské komise. Stala se tak českým příspěvkem k oslavám rozšíření Evropské unie o Českou republiku dne 1. 5. 2004.

Putovní výstava o Mileně Jesenské (upravená verze výstavy Umění zůstat stát z roku 1996 ke 100. výročí narození Mileny Jesenské, přítelkyně Franze Kafky a novinářky, která zahynula v koncentračním táboře) byla vyslána do Německa, Rakouska a Švýcarska počátkem roku 1999 s názvem Die Fähigkeit Stehenzubleiben. Finančně a organizačně byla akce zajištěna odborem krajských a kulturních vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR. V roce 2002 byla zpřístupněna v Německu. Nyní je příležitostně využívána generálním konzulátem ČR v Mnichově.

Putovní výstava Bohumila Hrabala, která vznikla v osvědčené spolupráci s odborem krajských a kulturních vztahů MZV ČR, finančního a organizačního garanta celé akce a byla vypracována ve třech anglických verzích a dále ve verzi francouzské, německé, španělské, ruské a italské se v roce 2002 uplatnila celkem v pěti reprízách (Slovensko, Brazílie, Německo, Vietnam, Rusko), německá verze je dlouhodobě zapůjčena univerzitě v Bayreuthu (Německo). Jednotlivé jazykové mutace jsou dlouhodobě využívány pro zapůjčování např. na generálním konzulátu v Košicích (Slovensko) a v Riu de Janeiru (Brazílie), dále na velvyslanectvích ČR v Hanoji (Vietnam) a v Moskvě (Rusko).

Pro informaci lze doplnit, že v roce 2000 byla instalována celkem ve 45 městech 36 zemí světa. Anglická verze byla instalována v roce 2000 celkem v 26 městech 20 zemí světa (Bulharsko, Čína, Dánsko, Finsko, Holandsko, Indie, Izrael, Jugoslávie, Kanada, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Norsko, Polsko, Řecko, Slovinsko, Slovensko, Švédsko, USA, Velká Británie). Německá verze byla zpřístupněna v Německu (Berlín, Bonn, Drážďany, Mnichov). Francouzská verze nalezla uplatnění v Alžírsku, Francii, Rumunsku, Tunisu a ve Vietnamu. Španělská verze měla premiéru v Madridu v roce 1999, v roce 2000 pak putovala po státech Jižní Ameriky (Argentina, Brazílie, Bolívie, Caracas, Chile, Mexiko, Peru, Venezuela aj.).

V roce 2004 proběhly další reprízy v Katovicích a potom ve Varšavě (Polsko), jedna repríza se uskutečnila v Bukurešti (Rumunsko).

V lednu 2001 byla na ZÚ ČR ve Stockholmu poprvé otevřena putovní výstava ke 100. výročí narození Jaroslava Seiferta, připravená s tradičními partnery PNP, MZV ČR a Správou českých center a zahájila tak cestu po Evropě, aby pak byla ještě několikrát reprizována v roce 2002 např. v Norsku, Francii, Rusku a v Bělorusku, v roce 2003 v Litvě, a v Srbsku (ve vstupní hale Národní knihovny v Bělehradě). Koncem roku 2004 byla zpřístupněna ve velkém výstavním sále Národní knihovny ve Varšavě (Polsko).

Soutěž a výstava Nejkrásnější české knihy roku 2003

PNP a MK ČR zorganizovaly další ročník celostátní soutěže NČKR. Výzvou k soutěži bylo obesláno přes 600 nakladatelů, vlastní soutěže se zúčastnilo 80 vydavatelů se 157 knihami. Výstava oceněných knih byla otevřena 23. 4. 2004 (23. duben byl na doporučení

UNESCO prohlášen Dnem knihy, novin a knihtisku). Současně proběhlo i předání cen soutěže. Díky vstřícnosti Královské kanonie premonstrátů na Strahově byla slavnost uspořádána v prostorách letního refektáře Strahovského kláštera, výstava oceněných prací a vybraných prací byla instalována v malém výstavním sále.

Autorem vybraného grafického řešení tiskových materiálů byl doc. Rostislav Vaněk. Technické komisi předsedala Jaroslava Šíbalová, předsedou poroty byl akad. mal. Jiří Šalamoun. Výsledky soutěže byly v den vyhlášení zveřejněny na webových stránkách PNP a prostor jim věnoval denní tisk i ostatní sdělovací prostředky.

Nakladatelům byly předány Ceny ministra kultury za první místo v sedmi soutěžních kategoriích a dále byly předány Cena Svazu polygrafických podnikatelů nejlepším tiskárnám a Cena Typo Design Clubu za vynikající grafickou úpravu, kterou pravidelně uděluje občanské sdružení předních českých grafiků již od roku 1998. Současně udělil SČUG Hollar Cenu za vynikající ilustrační doprovod (od roku 1999). Spektrum spolupřátelů tradiční soutěže, pořádané v PNP nepřetržitě od roku 1965 bylo tak doplněno a uzavřeno.

Oceněné knihy byly vystaveny i na veletrhu Svět knihy v květnu 2004 v Praze. Účast kolekce na veletrzích a soutěžích v evropském měřítku zajistilo MK ČR (Nejkrásnější knihy světa ve Frankfurtu, Německo). Kolekce byla prezentována ještě na Mezinárodních knižních veletrzích v Bratislavě, Paříži, Londýně, Bukurešti a v Lipsku.

Programová činnost

Programová činnost PNP je bohatě strukturována. Obsahuje jednak literární pořady pro děti, mládež a dospělé, jednak přednášky a exkurze s výkladem prováděné zejména v literárním archivu, dále soutěže, koncerty, semináře aj.

V roce 2004 se konala celkem 41 akce, z toho bylo 26 literárních pořadů pro děti, studenty a dospívající. Byly připravovány v souladu s programovou orientací instituce na tuto věkovou skupinu návštěvníků, představujících budoucí čtenáře. Dalšíh 15 pořadů bylo určeno dospělým. Literární archiv zajistil současně 16 přednášek a exkurzí v oddělení, hlavně pro studenty středních škol

Se značným ohlasem se setkaly pořady, připravené v programu 11. ročníku Velikonočního literárního festivalu, určeného dětem i dospělým. Pro děti byly připraveny pořady Noviny s Beránkem, Duhové pohádky a Hledejme spolu velikonoční poklady a pokládky, dospělé návštěvníky zaujalo především velikonoční zastavení s poezií českých a světových básníků s názvem Ač nejsem dobrý, jsem....

Náplň 12. ročníku Mikulášského literárního festivalu tvořily např. dopolední pořady pro děti České dějiny očima psa, Teta to plete a oblíbený Vánoční příběh, součástí programu festivalu pro dospělé byl pořad Poupata Bohumila Hrabala ve spolupráci s Obcí spisovatelů a Dramatická rukověť Eugena Brikciuse Evropanem snadno a rychle.

Návštěvníky pořadů byli hlavně žáci základních škol, studenti gymnázií, dalších středních škol a Konzervatoře pro zrakově postižené.

Vysokou návštěvnost si v roce 2004 udržely cykly pořadů pro děti, jako Bylo – nebylo (pro předškolní děti a žáky ZŠ I. stupně), v jehož rámci proběhly reprízy již zavedených a oblíbených pořadů (Myšičko, myš, O Palečkovi), ale i nově připravené pořady, jako např. Divadlo z písmenek a Veselá písmenka.

V cyklu Učíme se rýmovat aneb Poezie pro všední den (pro předškolní děti a žáky ZŠ I. a II. stupně) bylo představeno několik pořadů, jejichž premiéry byly postupně uváděny v průběhu školního roku (Pozvánka do Kočičí pohádky či Probuzení).

Cyklus Čtení pro potěšení uvedl pořad Kroužím slova, cyklus Divadlo se představuje, určený dětem I. a II. stupně ZŠ dvakrát zopakoval novinky roku 2004 Jakou barvu má kůň a Legenda bez slunce a uvedl i starší pořady Rytíř a Rytířská čest. V cyklu hudebně poetická setkání byly provedeny programy Modrá ozvěna Vánoc, Letní koncert a Poetické trilkování.

Tyto cykly mají své stálé návštěvníky a patří k tomu nejlepšímu, co lze v institucích muzejního charakteru dětem nabídnout.

Od roku 1992 se PNP podílel na organizaci soutěže autorů a ilustrátorů dětských knih Zlatá stuha, pořádané Klubem literatury pro děti a mládež při Obci spisovatelů, Klubem ilustrátorů a Českou sekci IBBY. V roce 2002 proběhla v PNP retrospektivní výstava připomínající nejúspěšnější oceněné tituly dětských knih ze všech deseti ročníků soutěže, které nejvíce zaujaly svou literární, a také výtvarnou úrovní. Touto výstavou byla prozatím ukončena součinnost PNP s pořadateli, kteří v roce 2004 přenesli vyhlášení výsledků soutěže do Liberce.

K výše připomenuté tradici přibyl v roce 1998 i slavnostní vyhlášení cen soutěže Suk 98 – Čteme všichni v PNP. Pořadatelem soutěže dětských čtenářů o nejoblíbenější knihu je Pedagogická knihovna Komenského – Sukova studijní knihovna literatury pro děti a mládež v Praze. PNP poskytuje sál Boženy Němcové k tomuto mimořádně zdařilému projektu, při němž byly předány knihy dětem, které se přihlášily do čtenářské ankety a byly vylosovány, již poštěté. Ceny předávala 7. 4. 2005 paní Viktorie Špidlová a obdrželi je dětmi ocenění spisovatelé, ilustrátoři a nakladatelé. Jako tradičně se poté uskutečnila beseda s autory dětské literatury.

PNP připravuje i pořady pro dospívající a dospělé návštěvníky, zejména pro studenty a seniory.

Významná životní výročí českých i světových spisovatelů připomněl PNP např. pořadem ke 140. výročí narození J. S. Machara, ke 170. výročí narození Jana Nerudy byl připraven pořad Balada česká a 185. výročí narození Boženy Němcové připomněl program Naše paní B.N. V rámci oslav 90. výročí narození B. Hrabala byl uveden pořad Poupata B. Hrabala ve spolupráci s Obcí spisovatelů (součást programu Hrabalovy devadesátky).

PNP byl účasten rovněž projektu, který se uskutečnil z iniciativy velvyslance Argentiny v Praze, pana F. J. Fleminga, v době od 3. 6. do 3. 7. 2004 s názvem Kafka – Borgés - Buenos Aires – Praha, a to pořadem Záře písmen, uspořádaném ve spolupráci s katedrou romanistiky FF UK ke 105. výročí narození významného latinskoamerického spisovatele J. L. Borgése. V souvislosti se svátkem Všech svatých byl uveden pořad na téma život a smrt v české literatuře 17. a 18. století „Člověku smrtedlnému nic není nad život milejšího“.

Instituce nadále programově spolupracovala, stejně jako v předešlých letech, s řadou literárních společností, zejména se Společností bří Čapků, se kterou zorganizovala čtyři pořady (Karel Čapek a divadlo, Karel Čapek a americký pragmatismus, Adresát František Langer a Karel Čapek a italská kultura).

V roce 2004 pokračovala také spolupráce s českými nakladatelstvími, zejména s nakladatelstvím Šulc a spol. z Prahy. Vznikla tak dvě zajímavá autorská čtení, tj. Sluneční cesta Anny Bauerové a Plný pohár vína, vzniklého u příležitosti derniéry výstavy Cesta za hvězdou... .

V letohrádku Hvězda proběhlo celkem 8 kulturních a společenských akcí i koncertů. K navození atmosféry doby vzniku objektu posloužily dva komponované pořady a koncerty hudby s ukázkami dobového tance a literárních textů, na jaře to byl pořad Erató v objetí Terpsichoré souborů La Fiamma a Musica Fresca, na podzim program Rudolfské tance (Evropské zpěvy a tance pozdní renesance) se skupinou Chorea Historica pod vedením doc. Evy Kröschlové a za hudebního doprovodu skupiny Collegium Marianum.

Skupina Gutta musicae zajistila cyklus 5 koncertů renesanční hudby (např. Hans I. Biber – Missa a 4 voci a česká hudba čtyř epoch, Niccolò Gombosi – Missa super Je suis a česká polyfonie, Machaut – La Messe de Nostre Dame a instrumentální hudba středověku a renesance), cyklus byl uzavřen koncertem z díla C. Monteverdiho.

V letohrádku rovněž oslavil své 80. narozeniny prof. Václav Žilka koncertem skupiny Aulos.

PNP byl rovněž odborným garantem mezinárodní konference o Karlu Krausovi (1874-1936), jičínském rodákovi a světoobčanovi spojené s výstavou. Akci uspořádalo ve spolupráci s PNP v Jičíně ve dnech 21. až 13. 4. 2004 několik institucí, jako např. Regionální muzeum a galerie v Jičíně, Pekařova společnost Českého ráje v Turnově, Občanské sdružení Baševi v Jičíně a Společnost Franze Kafky v Praze, a to pod záštitou ministra kultury P. Dostála, velvyslance Rakouské republiky v ČR K. Daublebskyho a starosty Jičína M. Puše. Konference se zúčastnilo přes 30 odborníků z celého světa. Na rodném domě K. Krause byla v průběhu konference odhalena pamětní deska. Většinu činností za PNP zajišťovala PhDr. Naděžda Macurová, CSc., která byla i redaktorkou sborníku příspěvků, vydaného s podporou Česko-německého fondu budoucnosti, Nadace Českého literárního fondu a dalších pořadatelů na přelomu roku 2004 a 2005.

Publikační činnost

Publikační činnost je nedílnou součástí odborného působení PNP. Představuje především periodické vydávání sborníku Literární archiv (1x ročně od roku 1966), katalogů k výstavám, příležitostných tisků, průvodců po fondech PNP a soupisů jednotlivých fondů.

Sborník Literární archiv č. 35-36 vydal PNP těsně před závěrem roku 2004 jako dvojčíslo pod názvem Ztěžklá křídla snů. Obsahem příspěvků byla výhradně tvorba českých spisovatelek v posledních dvou letech. Z nejzajímavějších jmenujme alespoň úvodní studii D. Moldanové Ztěžklá křídla snů věnovanou literárním stylizacím a autostylizacím spisovatelek z přelomu 19. a 20. století a dále studie M. Lenderové Dívčí a ženský denník – zárodečná literární forma?, M. Secké Deník Josefy Náprstkové, Hledání identity od H. Voisine Jechové, příspěvek H. Koskové o románech Daniely Hodrové a edici korespondence A. M. Tilschové a J. S. Machara, kterou připravila Růžena Hamanová.

PNP souběžně pokračoval v přípravách na vydání Sborníku Literární archiv č. 37 (ke 100. výročí narození Václava Černého) zasvěceného otázkám české literární kritiky a plánovaného k vydání v roce 2005.

Soupisy fondů, především osobních fondů, uložených v literárním archivu, vydává PNP dvojí formou. Jedná-li se o soupisy fondů významných původců či hodnotné obsahem, jsou vydávány tiskem v maximálním nákladu 200 exemplářů, ostatní soupisy jsou zpracovávány v digitální podobě a rozmnožovány na základě objednávek podle potřeb jednotlivých badatelů a institucí. Vzhledem k finanční náročnosti tisků se prosadila druhá, úspornější varianta publikování těchto užitečných archivních pomůcek.

Tak např. jsou k dispozici tištěné soupisy fondů V. Černého, J. Jungmanna, A. a T. Novákových, V. Nezvala a dále V. F. Bulgakova (1998), K. A. Čcheidzeho, S. J. Savinova, M. A. Sukennikova, A. A. Umanceva, V. S. Vilinského, K. K. Viskovatého, V. A. Franceva, S. J. Hessena, J. S. Hessena, D. S. Hessena, R. O. Jakobsona, N. P. Kondakova, B. A. Lazarevského, M. M. Gorelova, V. Ljacké a V. N. Tukalevského.

Aktualizovaný přehled zpracovaných fondů literárního archivu se soupisy rozesílá PNP literárněvědným pracovištím v celé ČR a na základě objednávek vyřizuje požadavky. Seznam obsahoval k 31. 12. 2004 již 1 219 položek a je k nahlédnutí ve studovnách fondů PNP. Literární archiv připravil v roce 2004 nově 28 soupisů. Jedná se např. o následující soupisy osobních a dalších fondů: Marie Calma-Veselá, B. Herbenová, B. Jablonský, V. Janouch, J. Kocián, J. Masák, J. Šebor, R. Urbánek, E. Valenta, K. Vinařický, J. Bačkovský a B. Viková – Kunětická.

Samostatným počinem bylo zveřejnění Soupisu polonik v literárním archivu PNP, jak v tištěné, tak i v elektronické podobě na CD ROMu jako výstupu úkolu PhDr. Miloše Sládka a Mgr. Jana Linky (grant MK ČR), který bude dán k dispozici rovněž vědeckým pracovištím v Polsku. Materiály byly mj. již využity k přípravě výstavy na téma polsko-českých historických a kulturních vztahů připravované Národní knihovnou ve Varšavě (Polsko), jejímž bude PNP spolupřátel.

K soupisům fondů knihovny PNP přibyl v roce 2004 Soupis knihovny Vladimíra Holana, který bude v konečné verzi k dispozici v roce 2005, v souvislosti s výstavou ke 100. výročí narození básníka v letohrádku Hvězda.

Chronologický soupis publikací PNP vydaných za léta 1990-1998 (58 publikací) zaznamenávající v úplnosti tisky, které PNP vydal samostatně nebo ve spolupráci s jinými subjekty, byl doplněn dodatkem o počtu publikací vydaných za léta 1999–2001, dále byly zpracovány doplňky za rok 2002 a 2003. Byl rozšířen také seznam veškerých soupisů literárního archivu a knihovny o seznam orientačních průvodců po fondech a činnostech sbírkových a dalších oddělení PNP včetně aktualizace za rok 2004. Soupis výstav PNP (1990-2003) byl rovněž doplněn o soupis akcí za rok 2004.

Instituce vydala také 4 katalogy k výstavám. Byl to zejména katalog výstavy a soutěže Nejkrásnější české knihy roku 2003 v klasicky čisté úpravě R. Vaňka. Do edice katalogů výstav PNP lze zařadit ještě katalog k výstavě Záznamy světla akad. mal. Pavla Nešlehy a výstavy Jindřicha Pilečka v Kabinetu exlibris v Chrudimi.

K výstavě Příliš hlučná samota vydal PNP ve spolupráci s Francouzským institutem a odborem kultury Úřadu MČ Praha 8 vydal PNP příležitostný, informačně bohatý příležitostný tisk, do kterého úvodem přispěli za pořadatele Pavel Dostál, ministr kultury, ředitel Francouzského institutu v Praze Didier Montaigné, Josef Nosek, starosta OÚ MČ Prahy 8, ředitelka PNP a za autory vystavených komiksů Lionel Tran.

Novinkou v edicích PNP bylo vydání CD ROMu k výstavě Cesty za hvězdou...., který slouží dosud jako vyhledávaná multimediální informace nejen o výstavě, ale i o historii letohrádku Hvězda v kontextu doby.

PNP v roce 2004 průběžně vydával informativní příležitostné tisky k výstavám a k programům, a také pozvánky, plakáty a informační listy pro školy včetně Informací (5x ročně), rozesílaných pravidelně okruhu zájemců o činnost PNP. Jako každoročně vydal PNP novoročenku na rok 2005.

NÁVŠTĚVNOST

Z celkového počtu 18 293 návštěvníků PNP v roce 2004 bylo 9 384 dětí. O návštěvnosti akcí v zahraničí nezískal PNP přesné informace.

PNP v roce 2004 provozoval dlouhodobé a krátkodobé výstavy ve veřejně přístupných prostorách čtyř objektů a využíval k výstavní činnosti téměř 1 500 m². V Praze se jedná o prostor ve Strahovském klášteře (malý výstavní sál) a o prostory v letohrádku Hvězda (suterén a přízemí – dlouhodobá expozice, 1. patro – příležitostné výstavy). Návštěvnicky nejúspěšnější výstavou PNP v roce 2004 byla výstava Cesty za hvězdou.....v letohrádku Hvězda, kterou shlédlo 8 760 návštěvníků.

Mimo Prahu má PNP k dispozici prostory v části zámku ve Starých Hradech u Jičína (expozice pracoven tří spisovatelů) a výstavní sál v reprezentačních prostorách Městského úřadu a Okresního muzea v Chrudimi.

Od roku 1998 postupně narůstá zájem veřejnosti o expozice pracoven spisovatelů Aloise Jiráska (přemístěna z letohrádku Hvězda v Praze) a Elišky Krásnohorské (přemístěna z Opočna) na zámku ve Starých Hradech u Jičína. Spolu s pracovním Jaroslava Vrchlického, instalovanou zde již před 15 léty, byl na sklonku roku 1997 vytvořen přitažlivý návštěvnický okruh prohlídky soukromých interiérů předních osobností klasické české literatury. Prohlídka zámku a expozice je zajišťována spoluprací PNP a Osvětové Besedy Obecního úřadu Staré Hrady. V objektu se předpokládá postupné zvyšování návštěvnosti, neboť PNP připravuje do budoucna instalaci dalších interiérů, jako např. expozici Jaroslava Foglara. Expozice však navštívilo od 1. dubna do 31. října 2004 celkem 4 436 zájemců, o 600 více než v roce 2003.

Návštěvnost výstav v Chrudimi se po mimořádném úspěchu v roce 1996 dosaženém díky akcím 26. kongresu FISAE (11 000 návštěvníků) vrátila na úroveň předchozích let (průměrně cca 1500 návštěvníků ročně).

Pořadům, koncertům a přednáškám je určen prostor o kapacitě cca 80 sedících návštěvníků (tzv. síň Boženy Němcové). Co se týče pořadů pro děti, mládež a dospělé, je návštěvnost limitována kapacitou sálu a určena záměrem dramaturga. Některých typů pořadů pro nejmenší děti se může zúčastnit aktivně omezený počet.

V roce 2004 se jednalo celkem o 1 870 návštěvníků, což představovalo nižší počet než v předchozím roce. Lze konstatovat, že PNP si vytvořil stálý okruh zájemců o kulturní pořady. Současně se v návštěvnosti projevila i skutečnost, že z rozpočtu PNP bylo na tento typ činnosti uvolněno nižší množství finančních prostředků, než v předchozích letech.

Expozice a výstavy:	16 423 návštěvníci
Letohrádek Hvězda	8 760 návštěvníků
Strahov	1 889 návštěvníků
Staré Hrady	4 436 návštěvníků
Chrudim	1 347 návštěvníků
Kulturní akce:	1 870 návštěvníků
Celkem	18 293 návštěvníci

VĚDECKOVÝZKUMNÁ ČINNOST

Vzhledem k propracovanému systému grantové podpory vědy a výzkumu, uplatňovanému prostřednictvím MK ČR a GA ČR přihlašují odborníci v PNP své projekty výhradně do výše uvedených programů. Zpracování ústavních úkolů dosavadní formou bylo zcela zastaveno.

I. projekty výzkumu a vývoje MK ČR

Úkoly Vědecké zpracování a zhodnocení fondu Vladimíra Holana a Soupis a zhodnocení fondu uměleckých děl české provenience 19. století ze sbírky Jiřího Karáska ze Lvovic byly dokončeny v roce 2001. Vzhledem k obsáhlosti fondu J. Karáska se počítalo s pokračováním ve II. etapě projektu v letech 2002-2004 zpracováním české plastiky a grafiky 19. století z Karáskovy galerie. Zde však PNP se žádostí o zařazení do programových projektů MK ČR neuspěl, a tím se pokračování úkolu značně zproblematizovalo.

V roce 2004 pracovali odborníci v PNP na 3 úkolech, financovaných účelovou dotací na výzkum a vývoj Ministerstva kultury ČR, z nichž byl dokončen jeden úkol (viz dále).

Byly zahájeny práce na řešení projektu s názvem Neznámé hodnoty (zpracování, soupis a zpřístupnění fondu tzv. varií z literárního archivu PNP) řešitelé Mgr. H Klínkové a Mgr. A. Petruželkové.

1) Soupis polonik uložených v literárním archivu PNP: úkol byl dokončen

V roce 2000 tým řešitelů v čele s dr. M. Sládkem z LA/PNP prověřil přes 400 méně rozsáhlých nezpracovaných fondů a dále vytypoval další fondy a jejich části k podrobnějšímu průzkumu, ve II. pololetí proběhla excerpce již zpracovaných 880 fondů. V roce 2001 byla excerpována polonika z fondů zpracovaných ve II. stupni evidence (1050 soupisů), dále byly prověřovány částečně uspořádané a uspořádané fondy. Materiál z nezpracovaného fondu Karla Krejčího (polonisticky nejbohatší fond v LA/PNP) byl zpracován ve II. pololetí 2001 a formou předběžného soupisu prozatímne zpřístupněn veřejnosti. Podobně byl částečně zpracován i fond folkloristy J. Jecha.

V roce 2002 byla prováděna v přímé návaznosti na výsledky předchozích let výhradně excerpce polonik z nezpracovaných fondů, jako např. Fr. Kvapila, poté probíhal výběr z polonisticky méně významných fondů a závěrem roku se zpracovatelé soustředili na písemnou pozůstalost J. Pilaře, získanou v tomto období do fondů literárního archivu. Množství korespondence i rukopisů překladů, zejména v Kvapilově a Pilařově fondu, přesáhlo veškerá očekávání (stovky rukopisů, tisíce dopisů).

V roce 2003 byla dokončena excerpce z uspořádaných a částečně uspořádaných fondů a z dalších 80 fondů, zpracovaných v letech 2001-2003. Ve II. pololetí proběhla revize a kompletace dat, a to jak v polském prostředí, tak v ČR. Úkol byl dokončen 31. 12. 2003. Výsledky potvrdily již závěr řešitelů z roku 2001, tedy, že materiál k česko-polským literárním a vědeckým kontaktům se v literárním archivu nalézá v překvapivě různorodém a bohatém množství. Časový rozsah archiválií uvedených v soupise lze vymezit lety 1781-1990. Kvalitativně i kvantitativně je nejvýznamnější období pozitivistických a modernistických spisovatelů, umělců a vědců (1880-1930). Z nejvýznamnějších polských spisovatelů jsou mezi pisateli korespondence zastoupeni mj. J. Galczyński, J. Iwaszkiewicz, J. Kaspruwicz, M. Konopicka, J. I. Kraszewski, Z. Nalkowska, Z. Przesmycki, S. Prybyszewski, W. S. Reymont, T. Rożewicz, H. Sinkiewicz, J. Tuwim a jiní. Z korporací si v rámci českopolských vztahů zaslouží mj. Akademické kolo přátel Polska, Klub Polsku, Společenský klub česko-polský a Towaryszstwo Polsko-Czechoslowacke.

Dílčích výsledků soupisu polonik využil řešitel např. na konferenci o česko-polských vědeckých stycích s referátem Kladské obrázky aneb Na okraj folkloristického výzkumu J. Jecha.

Rozsáhlý soupis polonik je k dispozici pro badatele v tištěné podobě, současně byl vydán i na CD-ROMu. V květnu 2004 proběhla úspěšně závěrečná obhajoba úkolu.

2) Soupis fondu Jaroslava Foglara včetně scénáře dlouhodobé expozice o životě a díle spisovatele: úkol pokračuje do 31. 12. 2005

Řešitelka D. Lábusová roztřídila osobní a rodinné doklady, odeslanou a přijatou korespondenci, provedla rovněž základní roztřídění rukopisů, přičemž dále utřídila archiv skautského oddílu Dvojka. Pro výstavu v zámku ve Starých Hradech provedla výběr materiálu podle scénáře dr. K. Bílka (výstava byla otevřena jako prozatímní expozice v srpnu 2000, v roce 2001 byla však zrušena hlavně pro nevyhovující světelné poměry ohrožující stav vystavených originálů).

V roce 2001 dokončila řešitelka zpracování tisků, výstřižků, fotografií a varií v I. stupni evidence. Dále se D. Lábusová věnovala zejména určování, třídění a řazení korespondence pro II. stupeň evidence. Problémy, které vznikly při tomto procesu řešitelka podrobně specifikovala a navrhla optimální postup. Pro zápis v evidenci II. stupně byla připravena korespondence vlastní přijatá i odeslaná po písmeno L (27 kartonů přijaté a 13 kartonů odeslané korespondence).

V roce 2002 pokračovala práce na řazení korespondence, fotografií a rukopisů pro katalogizaci. Nezařazené zůstaly 4 kartony neurčené korespondence, s tím, že určení bylo odloženo na dobu, kdy bude možné využít pro digitální zpracování nový program pro zpracování archivního materiálu Janus2000. Z tohoto důvodu také řešitelka požádala v roce 2003 o přerušení úkolu.

V roce 2004 byla rozřazena většina korespondence dosud neurčených pisatelů a většina korporační korespondence. Ke katalogizaci byly připraveny 33 kartony tisků, fond je připraven i ke konečnému zpracování soupisu. S katalogizací se sice počítalo již letos, ale pro technické obtíže (úpravy databáze JANUS a prohlížeče) nebylo možno karty začít vyplňovat. Tato část úkolu bude proto splněna až v roce 2005, ve kterém bude úkol dokončen.

3) Soupis osobního fondu Jana Wericha (rozsáhlý fond cca 100 kartonů): úkol byl dokončen k 31. 12. 2004

Řešitelka dr. R. Ferklová z LA/PNP zahájila práce na úkolu shromážděním literatury a roztřídila fond do oddílů, přednostně se pak soustředila na zpracování korespondence v I. stupni evidence. Získané poznatky promítla do úpravy harmonogramu úkolu, s tím, že v roce 2002 bylo provedeno zpracování korespondence ve II. stupni evidence včetně konceptu soupisu, což umožnilo efektivnější zpracování celého fondu. Dále řešitelka pokračovala ve třídění dokladů a rukopisů z tohoto obsáhlého fondu.

Činnost v roce 2003 byla zaměřena především na třídění, popis a uspořádání rukopisů a tisků, což bylo, při šíři tvůrčí činnosti J. Wericha, zvláště složité, a proto bude definitivní uspořádání provedeno až v samotném závěru zpracování projektu. Řešitelka rovněž přehodnotila způsob ochrany archiválií, namísto odkyselování materiálu posléze preferovala uložení do nekyselých desek.

V roce 2004 byly provedeny veškeré odborné činnosti směřující k dokončení úkolu. Zpracován byl tak zejména soupis a úvodní studie k úkolu. Řešitelka měla úkol v jeho závěru sice poněkud ztížen průběžnou spoluprací a konzultacemi poskytovanými scénáristům výstavy ke 100. výročí narození J. Wericha aj. Voskovce, která se připravuje k zahájení v únoru 2005, současně ale tak budou i výsledky této odborné práce prezentovány široké veřejnosti.

4) Neznámé hodnoty (zpracování, soupis a zpřístupnění fondu tzv. varií z literárního archivu PNP): úkol bude ukončen k 31. 12. 2005

Byly zahájeny práce na řešení projektu s názvem Neznámé hodnoty řešitelky Mgr. H. Klínkové a Mgr. A. Petruželkové, a to průzkumem fondu Varií, tříděním a klasifikací materiálu. Základní způsob popisu materiálu byl sjednocen s postupy běžnými v literárním archivu. Z varií do roku 1860 bylo prověřeno 15 kartonů, z řady od roku 1860 celkem 90 kartonů. Z fondu se také předběžně vyřazovaly tisky a výstřížky, postupně budou zařazeny do archivu výstřížků v LA/PNP a do fondu knihovny PNP. Probíhalo i náročné ověřování jmen, doplňování údajů a charakteristik, aby nedocházelo k záměnám za jiné osobnosti.

Současně řešitelka zajišťovala ve spolupráci preventivní péči a očistu fondu, tj. bylo provedeno překládání archiválií do nekyselých desek, aby původně používané desky s vysokým stupněm kyselosti neohrožovaly cenné originály.

II.) projekty výzkumu a vývoje GA ČR

a) dokončené úkoly Grantové agentury ČR (program 334920):

1. V roce 1994 se PNP stal spolunositelem grantu (Slovanský ústav AV ČR, Slovanská knihovna, Archiv AV ČR) na řešení projektu s názvem Ruská a ukrajinská emigrace v meziválečném Československu – kulturní a vědecký přínos. První etapa byla ukončena v roce 1996, druhá etapa proběhla v letech 1997 až 1999. Úkol přinesl mnohé pozitivní výsledky, přesahující původní zadání.

Cílem úkolu obecně bylo shromáždění a zpracování dosud neznámých a nevyužitých archivních dokladů o působení ruské a ukrajinské emigrace v ČSR. Hlavním záměrem druhé etapy bylo vypracování soupisu materiálů, týkajících se zvoleného tématu a uložených ve zpracovaných fondech české proveniencí v LA/PNP.

V literárním archivu celkem prověřeno 999 osobních fondů a vydáno 9 zpracovaných soupisů fondů, které jsou badatelům k dispozici ve studovnách PNP a u řešitelky úkolu. Na publikaci, vydanou v roce 1995 jako Ruská a ukrajinská emigrace v Československé republice 1918-1938. Materiály k dějinám. (Archiv AV ČR), navázala ve II. etapě publikace s názvem Ruská a ukrajinská meziválečná emigrace ve fondech Památníku národního písemnictví (300 exemplářů), podávající ucelený přehled uchovávaných materiálů.

V letech 1998-1999 byl rovněž podchycen výtvarný materiál ruské a ukrajinské proveniencí, zejména ve fondech Karáskovy galerie (např. P. Dějev, K. A. Korovin, R. Lukin, N. M. Orlov, A. K. Radionov, I. D. Šapov aj.) a byla pořízena kartotéka obrazů a akvarelů (včetně fotodokumentace), zaznamenávající 450 výtvarných děl.

2. V roce 1998 se stal PNP nositelem grantu na řešení projektu s názvem Průvodce po fondech literárního archivu PNP. Projekt byl plánován na léta 1998 až 2000 a byl ukončen.

Výsledný CD ROM s názvem Průvodce po fondech literárního archivu obsahuje informace o veškerých fondech literárního archivu (2076), dále soupisy zpracovaných fondů

s ukázkami rukopisů, titulních listů, portrétů osobností, eventuálně zvukové a filmové záznamy z audiotéky a videotéky.

Soustředění rozptýlených údajů a soupisů do přehledného celku umožňuje vyšší efektivitu zpracovatelské i badatelské činnosti a je mimořádně cenným přínosem do postupně vytvářené databáze literárních památek na území ČR. Na řešení úkolu pracovalo 8 odborníků z literárního archivu a řada externistů. PNP po dohodě s GA ČR připravil CD ROM s Průvodcem do prodeje a v březnu 2002 byla část Průvodce, obsahující soupis fondů LA/PNP zveřejněn na Internetu.

b) Archiv – databáze LA/PNP: úkol byl dokončen k 31. 12. 2004

V předepsaném termínu předložila dr. N. Macurová, CSc., jako vedoucí týmu řešitelů GA ČR projekt s názvem Archiv – databáze LA/PNP. Cílem úkolu navazujícího na předchozí projekt (viz výše) je vytvoření dalších aplikací programu, který bude sloužit ke zpracování archivních fondů v LA/PNP na kvalitativně vyšší úrovni. Konkrétně se jedná o dokončení databáze pořízené v předešlé etapě a doplnění dat. Databáze již obsahuje základní data o jednotlivých fondech (2033 položek), představující archivní evidenci I. stupně.

V roce 2002 provedl LA/PNP zjišťování programů pro zpracování archiválií, s tím, že posléze byl vybrán pro zpracování archivního materiálu v PNP program Janus 2000 a používaný SÚA pro katalogizaci archiválií, a na vývoji kterého se SÚA aktivně podílel. Janus 2000 mj. umožňuje export dat do formátu XML, což dále umožňuje jednoduché převedení dat k využití na Internetu. Aplikace Janus 2000 je již od počátku koncipována pro provoz v síti, což je její další předností. Některé otázky bylo však nutno dořešit i s firmou DLG. Konkrétně dopracování databáze tak, aby umožňovala také katalogizaci osobních a korporáčních fondů s detailním popisem každé archivní jednotky. Na základě smlouvy byla zakoupena multilicence Janus 2000 pro 20 PC a zahájena práce na adaptaci systému. Zbývá dokončit úpravy importních programů a připravit databázi tak, aby sloužila pro katalogizaci (evidenci II. stupně) archivního materiálu.

S ohledem na různorodost popisovaného materiálu postupuje oproti předpokladu import dat pomaleji, nároky na vyhledávací funkce databáze jsou vysoké, a proto se stále ještě dopracovává prohlížeč pro badatelskou veřejnost.

Problémy vznikající při zavádění databáze v LA/PNP se řešily v roce 2003. Šlo jednak o import dat soupisů i nově zpracovaných fondů do databáze, kde byla data zrevidována a doplněna ručně rejstříky u 608 soupisů. Síť v LA/PNP byla dokončena, byl zakoupen server a další technologie nezbytná pro síťový provoz programu. Dále byla testována databáze a prohlížeč pro Internet. Pravidelně probíhaly konzultace s pracovníky fy DLG a připravena část manuálu.

Projekt byl v podstatě ukončen k 31. 12. 2004. Všechny zpracované fondy uložené v literárním archivu k 31. 12. 2004 (1207 fondů) byly převedeny do databáze JANUSu 2000, splňující nejvyšší zpracovatelské a evidenční parametry v oblasti archivnictví. Po dohodě s odborníky z Národního archivu dopracovali řešitelé z literárního archivu PNP spolu s fy DLG computers s.r.o jeden z modulů databáze JANUS 2000 tak, že je využitelná pro zpracování osobních a korporáčních fondů i v ostatních archivech v ČR.

Databázově zpracovaná data byla převedena do prohlížeče dostupného na adrese <http://213.246.95.244>. V polovině roku 2004 začala fy DLG computers s.r.o. vyvíjet novou verzi prohlížeče (na požadavky Archivní správy MV ČR), jehož předností kromě zrychlení provozu je i napojení na databázi centrální evidence archivních fondů PEVA.

V praxi to znamená, že nová verze bude dokončena v lednu 2005, v únoru pak bude možno převést data do nového prohlížeče na páteční síti SQL serveru fy DLG computers, kde bude badatelům pro orientaci a vyhledávání v archiváliích zajištěn maximální komfort. Přístup k prohlížeči bude veden z webových stránek PNP.

c) nově přihlášené projekty v roce 2004:

Grantové agentuře ČR předložil PNP v roce 2004 ke schválení dva nové projekty, s jejichž zpracováním se započne v následujícím roce. Jedná se o úkol PhDr. Naděždy Macurové CSc., s názvem Soupis germanik v literárním archivu PNP, plánovaný celkem na tři roky (2005-2007) a úkol PhDr. Miloše Sládka s názvem Příprava edice barokního románu Veliký život Pána a Spasitele našeho Krista Ježíše od kapucína Martina z Kochemu (2005-2006). Oba projekty byly přijaty.

Vedle práce na těchto úkolech publikovali odborníci z PNP studie a články v odborném tisku a podíleli se na vydání řady odborných publikací.

ZAHRANIČNÍ STYKY

Dr. Naděžda Macurová, CSc., vedoucí literárního archivu PNP se zúčastnila 15. Mezinárodního kongresu, který uspořádala Mezinárodní archivní rada (ICA) v srpnu 2004 ve Vídni (Rakousko). Hostitelem byl Svaz rakouských archivářů, záštitu převzali rakouský prezident a starosta města Vídně. Jednání se zúčastnilo na 4000 archivářů z celého světa. Účast dr. Macurové vyplývala z členství ve výboru sekce literárních archivů (ICLA), který na kongresu představil výsledky svého čtyřletého působení v referátech předsedy sekce dr. U. Otta, ředitele Schiller National Museum – Deutsches Literaturarchiv a dalších členů výboru. Předseda sekce se např. v referátu zaměřil na složitou problematiku kompletování korespondence kopiemi z ostatních archivů, na což mají členové sekce různé názory, vyplývající mj. z odlišných úprav ochrany osobních údajů. ICLA řešila rovněž personální otázky, dr. Ott totiž odchází do důchodu, a proto navrhl do funkce nového předsedu, ředitele francouzské archivní instituce IMEC.

PhDr. Eva Wolfová se 27. výroční konference sekce literárních a hudebních muzeí ICOMu v Soulu (Jižní Korea) pro vysoké náklady nezúčastnila. V roce 2005 se však počítá s účastí na další výroční konferenci sekce literárních muzeí, která vznikla v rámci ICOMu z iniciativy ruských muzejních odborníků v 70tých letech 20. století (1977). V polovině 90tých let byla působnost rozšířena i na hudební muzea. ICLM patří k sekcím, které jsou velice početné (90 členů), a také aktivní, pravidelně (1x ročně) pořádají konference v institucích různých evropských i mimoevropských zemích (PNP uspořádal 19. výroční konferenci v roce 1996).

V březnu 2004 PNP organizačně i finančně zajistil pobyt autorů výstavy Příliš hlučná samota z Francie. V knihovně a v literárním archivu PNP studoval v létě dr. Piotr Źák z Národní knihovny ve Varšavě (Polsko) a vyhledával materiály pro využití v připravované výstavě o česko-polských historických a kulturních vztazích (pracovní název Čechy – daleko či blízko?).

EKONOMIKA, HOSPODAŘENÍ, OSOBNÍ NÁKLADY, PÉČE O NEMOVITÝ A MOVITÝ INVESTIČNÍ MAJETEK

1) ekonomika a hospodaření

PNP v letech 1993-1997, tj. po dobu pěti let pravidelně dosahoval zlepšeného hospodářského výsledku, zejména proto, že usiloval o neustálé snižování provozních nákladů organizace, především v položce nájemného, elektrické energie a spojů. Možnosti úspor však již byly v letech 1998-2001 prakticky vyčerpány, na druhou stranu bylo cílem organizace zajistit vždy své odborné úkoly v oblasti sbírkotvorné činnosti i prezentace v původně plánovaném rozsahu. Výsledek hospodaření PNP byl v letech 1998-2001 vyrovnaný, v letech 2002-2003 PNP opět dosáhl zlepšeného hospodářského výsledku. Výsledek hospodaření v roce 2004 skončil jako vyrovnaný.

Provozní náklady (bez ON) dosáhly 16.085.548,83 Kč, tj. 39,48% z celkových nákladů, nejvyšší položku provozních nákladů ve výši 5.005.365,10 Kč představovalo nájemné (12,29%), spotřeba elektrické energie 1.176.826,93 Kč (2,89%), odpisy 1.145.834,00 Kč (2,81%) a vybavení zařizovacími předměty v části areálu národní kulturní památky letohrádku Hvězda (bývalá renesanční kuchyně, tzv. hájenka) v rámci programu 234 113 – Náhrada úbytku objektů kulturních zařízení ve výši 1.151.505,20 Kč (2,83%).

Na vlastní odbornou činnost, tj. např. na nákup archiválií a sbírkových předmětů bylo vynaloženo 492.413,20 Kč (1,21 %), na výstavní činnost 902.804,40 Kč (2,22 %) a na kulturní pořady 108.439,60 Kč (0,27 %). Na konzervaci a restaurování bylo vynaloženo 337.878,00 Kč (0,83 %), z toho činila účelová dotace MK ČR 160.000,00 Kč.

Osobní náklady dosáhly výše 24.652.997,00 Kč, tj. 60,52 % z celkových nákladů.

Přehled o výnosech za rok 2004 v Kč:

- příspěvek zřizovatele	38.351.475,50 Kč
z toho : věda a výzkum MK ČR	291.475,50
- vlastní výnosy celkem	1.288.070,33
z toho : použití fondů	306.817,13
v tom : sponzorské dary	208.627,00
- GA ČR	1.099.000,00
C e l k e m	40.738.545,83 Kč

Přehled o provozních nákladech za rok 2004 v Kč:

	v Kč	% čerpání z	
		přísp.MKČR	celk.nákladů
spotřeba materiálu	2.482.457,00	6,47	6,09
spotřeba energie	1.176.826,93	3,07	2,89
spotřeba ostat. nesklad.dodávek	110.915,00	0,29	0,27
prodané zboží	105.073,53	0,27	0,26
opravy a udržování	925.447,40	2,41	2,27
cestovné	171.125,19	0,46	0,42
náklady na reprezentaci	31.621,50	0,08	0,79
ostatní služby	9.561.827,52	31,50	23,47

osobní náklady	24.652.997,00	64,28	60,51
z toho : mzdové prostředky	17.729.005,00	46,23	43,52
ostatní osobní náklady	357.563,00	0,94	0,88
zákonné soc. pojištění	6.214.497,00	16,20	15,25
zákonné soc.náklady	351.932,00	0,92	0,86
daň z nemovitosti	986,00	0,00	0,00
ostatní daně a poplatky	27.432,00	0,07	0,07
jiné ostatní náklady	346.002,76	0,90	0,85
odpisy DM a DNM	1.145.834,00	0,99	2,81
Náklady celkem	40.738.545,83		

Průměrný plat v PNP za rok 2004 :

- z prostředků na tarify	11.452,00 Kč
- z prostředků na platy (provoz)	15.687,00 Kč
- z prostředků na platy, VaV MK a GA ČR	16.059,00 Kč

Objem mzdových prostředků byl stanoven na přepočtený stav 101 zaměstnanců.

2) Investice hmotné:

V roce 2004 pořídila organizace DM v celkové výši 20.946.126,50 Kč
z toho :

- systémové dotace celkem	20.714.000,00
v tom : revitalizace bývalé renesanční kuchyně (hájenka)	19.845.000,00
zabezpečovací zařízení celkem	709.000,00
sestava kovových regálů do depozitáře	100.000,00
zvlhčovač Perfektum	60.000,00
- vlastní zdroje celkem	232.126,50 Kč
v tom : doplatek – revitalizace renesanční kuchyně	227,50
zabezpečovací zařízení celkem	22.004,00
sestava kovových regálů	13.262,00
zvlhčovač Perfektum	22.110,00
čtecí zařízení do studovny	104.432,00
notebook	70.091,00

3) Investice nehmotné:

V roce 2004 pořídila organizace DNM v celkové výši 307.615,00 Kč
z toho :

- systémová dotace celkem	238.000,00 Kč
v tom : energetický audit	238.000,00 Kč
- vlastní zdroje celkem	69.615,00 Kč
v tom : rozšíření program.vybavení pro K/ PNP (@RL)	69.615,00 Kč

3) nemovitosti s právem hospodaření

PNP vykonává nakládá se dvěma objekty. Jedná se především o areál letohrádku Hvězda v oboře na Bílé hoře v Praze 6 - Liboci (národní kulturní památka, renesanční stavba z roku 1555 včetně 4 hospodářských objektů, celkem cca 2 400 m²) a dům čp. 28 ve Zbirohu (cca 600 m²), celkem cca 3 000 m².

a) areál letohrádku Hvězda

A. Historie letohrádku Hvězda

V letech 1555-1556 byl v nové královské oboře na Bílé hoře postaven lovecký letohrádek, dvoupatrová centrální stavba na půdorysu šesticípé hvězdy. Stavebníkem i architektem byl arcivévoda Ferdinand Tyrolský (1529-1595), druhorozený syn Ferdinanda I. a Anny Jagelonské, který působil v Praze v letech 1547-1567 jako český místodržící. Letohrádek Hvězda byl určen především k odpočinku a zábavě po lovu. Stavbu vedli italští stavitelé G. M. Aostalli a G. Lucchese, poté i B. Wohlmüt. Štuková výzdoba kleneb přízemí z let 1556-1560 ve 334 polích, první ukázka v zaalpských zemích, dosáhla vynikajících kvalit. Autoři, zřejmě Italové, nejsou přesně známi, patřil mezi ně zřejmě i A. Brocco. Výjevy byly inspirovány antickou mytologií a událostmi římských dějin (po stránce výtvarné zapůsobily vlivy římského umění z 1. století, dále práce umělců Raffaelova okruhu, jako literární předloha posloužila díla Valeria Maxima, Appiana, Tita Livia a Vergiliova Aeneis). Kruhový medailon v centrálním sále zobrazil Aenea, šest výjevů v pásu pod ním hrdinské scény z římských dějin. Výzdoba místností čerpala z antické mytologie (Jupiter, Merkur, Achilles, Mars a Venuše).

Pozoruhodné byly i podlahy (v přízemí byl použit mramor a v patře terazzo s geometrickou kresbou podle Sebastiana Serlia). Hodovní síň 2. patra měla barevnou keramickou podlahu, zachovala se i původní modrá dlaždice s datem 1562. V areálu se nalézá i tzv. galaria (salla terena), dokončená v roce 1558. Jednalo se o jednu z nejstarších míčovén v Čechách, snad dílo B. Wohlmuta. Míčovna byla používána během 18. a 19. století jako konírna, do současnosti se dochovalo torzo. V 17. století byla vysoká věžovitá střecha letohrádku poškozena a snížena, její původní stav již nebyl nikdy obnoven. V první polovině 18. století utrpěla Hvězda pobytem vojsk, tábořících v oboře. Podle rozhodnutí císaře Josefa II. sloužil letohrádek od roku 1785 jako muniční skladiště, zrušené až v roce 1874. Vznik ČSR (1918) přinesl letohrádku zásadní změnu, byl převeden do správy Pražského hradu.

B. Využití letohrádku Hvězda

Zatímco v polovině 16. století byl letohrádek určen k reprezentaci, odpočinku a zábavě po lovu a v 18. a 19. století sloužil potřebám armády, ve 20. století byl využíván již výhradně k muzejním účelům. Od roku 1923 zde působila pobočka Památníku národního osvobození. O přeměně objektu na Muzeum Aloise Jiráska rozhodla vláda ČSR (1948) v souvislosti s tzv. jiráskovskou akcí Zdenka Nejedlého. V duchu bělohorského mýtu vznikla expozice, interpretující české dějiny prostřednictvím Jiráskova literárního díla. Muzeum bylo otevřeno dne 2. září 1951 ke 100. výročí narození spisovatele, ale již po sedmi letech působení bylo začleněno do Památníku národního písemnictví (1958). S převzetím pozůstalosti M. Alše došlo k vytvoření muzea obou umělců (1964). Jiráskova expozice byla soustředěna do přízemí, v suterénu vznikla historická expozice Národní kulturní památka Bílá hora a dílu Mikoláše Alše bylo věnováno první patro (1966 a 1967).

C. Rekonstrukce letohrádku Hvězda v letech 1948 - 1992

1. První rekonstrukce se letohrádek dočkal v letech 1948-1952. Jejím účelem bylo zpřístupnění objektu pro umístění expozice Muzea Aloise Jiráska. Projektantem byl architekt

Pavel Janák. V roce 1974 bylo rovněž odhaleno a restaurováno 28 kreseb a nápisů v interiéru (nejstarší z roku 1586).

2. Druhá rozsáhlá stavební oprava proběhla v létech 1987-1992 (výměna střešní krytiny, oken a okenic, obnova odvodňovací štol a vnější omítky). Náklady celkem 17,5 mil. Kč.

I. Zpřístupnění letohrádku Hvězda

a) Rekonstrukce letohrádku Hvězda v létech 1995-2000

Třetí etapa rekonstrukce a stavební opravy proběhly v létech 1995-2000. Náklady dosáhly výše 26,8 mil. Kč (viz dále).

Od roku 1995 do 25. května roku 2000 postupně probíhaly rekonstrukční práce a stavební úpravy v areálu letohrádku Hvězda, navazující na úpravy, provedené v létech 1987 až 1992. Významnou pomocí přitom byly účelové dotace, poskytnuté z Programu záchrany architektonického dědictví ČR, MK ČR a Programu Praha 2000 – evropské město kultury.

Rok 1995

Nejdříve byly zahájeny přípravné stavební práce v oboře (rekonstrukce vodovodu a položení telefonního kabelu) dle připravených projektů (Projektová kancelář ing. Růžička a ing. Truhlář, projekt uhrazen Magistrátem hl. města Prahy ve výši 100 000,- Kč), realizace přípojky si vyžádala náklady ve výši 1.397 tis. Kč. Projektovou dokumentaci stavebních úprav a rekonstrukce letohrádku zajistilo Družstvo Projekce – Montáž Praha, vedoucí projektant ing. J. Mařan (698 000,- Kč), projektovou dokumentaci na EZS zpracovala fy Fides spol.s. r. o., Brno (nákladem 16 380,- Kč).

Rok 1996

V I. pololetí byla dokončena vodovodní přípojka (celkové náklady dosáhly 1.438 tis. Kč) a položen telefonní kabel. V srpnu 1996 byl letohrádek pro rekonstrukci uzavřen a v září byla zahájena I. etapa rekonstrukce, v níž byly obnoveny inženýrské sítě, topné, osvětlovací a zabezpečovací systémy, přestavěn správní domek s prostorem pro občerstvení a vybudováno sociální zařízení. Práce provedla fy SMP Pardubice a.s., nákladem 7. 152 tis. Kč v koordinaci s fy Fides spol. s r.o., Brno (nákladem 250 000,- Kč). Celkem byly uskutečněny rekonstrukční práce a úpravy včetně EZS v rozsahu 7.444 tis. Kč. Státní památkový dozor zajišťoval ing. Jaroslav Stöckl.

Rok 1997

V I. pololetí byla pořízena projektová dokumentace na generální opravu druhého správního domku a rekonstrukci podlah v 1. a 2. NP letohrádku (Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby, spol. s r.o., Praha, ing. arch. T. Šantavý, 53 655,-Kč).

Byly stavebně dokončeny oba správní domky (první zkolaudován 10.10.1997), v části přízemí byla položena mramorová dlažba, (SMP Pardubice a.s.), která však z důvodu krácení finančních prostředků nemohla být dokončena. Byla zajištěna další etapa vybudování EZS (Fides spol. s r.o., Brno). Náklady na II. etapu rekonstrukce dosáhly 8. 453 tis. Kč.

První etapu prací na rekonstrukci původní renesanční teracové podlahy v 1. patře provedl RNDr. J. Kováč, restaurátor z Prahy (384 867,- Kč, subdodávka pro SMP Pardubice a.s.).

Původně se počítalo s dokončením prací a otevřením letohrádku pro návštěvníky výstavy Rudolf II. a Praha již v červnu 1997. To znemožnilo krácení příspěvku na provoz a činnost PNP v květnu a srpnu 1997. Stavební činnost byla přerušena a výrazně se zpomalila.

Rok 1998

V roce 1998 práce pokračovaly, v září a v říjnu proběhla již III. etapa rekonstrukce. Náklady na investiční činnost byly zajištěny systémovou dotací MK ČR z Programu č. 334 010 ve výši 1.000 tis. Kč. Skutečné náklady rekonstrukce dosáhly výše 1.191 tis. Kč, rozdíl ve výši 191 577,-Kč hradil PNP z investičních prostředků organizace. Byla dokončena rekonstrukce dlažeb v 1. a 2. nadzemním podlaží. Dokončení rekonstrukce mramorové podlahy v přízemí letohrádku provedla firma Tesera v.o.s. z Českých Budějovic nákladem 758 310,- Kč.

Druhou etapu prací na rekonstrukci původní renesanční teracové podlahy v 1. patře včetně zakresu ornamentiky podle původních předloh provedl RNDr. J. Kováč, restaurátor z Prahy, nákladem 372 267,- Kč.

Rok 1999

Od srpna 1999 pokračoval PNP opět v rekonstrukci areálu letohrádku. Technický dozor investora prováděl J. Hodr. Během II. pololetí 1999 byly již dokončeny stavební práce na úpravě vnitřního areálu. Především byla provedena technická rekultivace pozemku v areálu letohrádku Hvězda, spočívající v dodávce a montáži spojovací komunikace z mramorových desek (lámaný kámen bez řezání a leštění) a ve vyrovnání terénu, úpravě zeminy a zatravnění dle projektové dokumentace ing. J. Mařana. Tyto náklady na investiční činnost byly zajištěny systémovou účelovou dotací MK ČR ve výši 400 000,- Kč, práce zajistila firma Tesera v.o.s., z Českých Budějovic.

V této etapě byl také doplněn a dokončen systém architektonického osvětlení interiéru letohrádku (část přízemí a I. patro). Byla dodána osvětlovací tělesa (včetně zdrojů) a provedena instalace (Elios lighting, Praha). Náklady pokryl zřizovatel PNP systémovou účelovou dotací ve výši 452 000,- Kč.

Uvedené náklady na investiční činnost byly zajištěny dvěma systémovými účelovými dotacemi MK ČR (§ 3315) v celkové výši 852 000,- Kč, skutečné náklady dosáhly výše 901 131,- Kč.

V listopadu bylo rovněž zahájeno restaurování renesanční keramické dlaždicové podlahy v Hodovní síni letohrádku ve 2. patře - I. etapa, podle projektu ing. arch. T. Šantavého (Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby, spol. s r.o., Praha nákladem 16 830,- Kč). Na základě výzvy více zájemcům o veřejnou zakázku (červen 1999) byla vybrána jako zhotovitelka díla Z. Feyfarová, odborná restaurátorka, spolu se subdodavatelem RNDr. J. Kováčem. Práce byla prováděna za dohledu dr. L. Koběrské ze Státního ústavu památkové péče v Praze. Náklady na restaurování a opravu dosáhly v roce 1999 výše 700 000,- Kč. Z hlediska finančního krytí se jednalo o účelovou dotaci MK ČR.

V závěru roku 1999 obdržel PNP další systémové účelové dotace ve výši 867 tis. Kč na základě tří předložených projektů do programu Praha 2000 – evropské město kultury, a to: Zpřístupnění letohrádku Hvězda, Informativní expozice o historii a stavebním vývoji letohrádku (suterén a 1. patro) a Evropská grafika 15. až 18. století ze sbírek Jiřího Karáska ze Lvovic (2. patro).

Za poskytnuté finanční prostředky byl získán movitý investiční majetek, zejména pořízeno ozvučení expozice v interiéru přízemí letohrádku (344 961,-Kč) a základní výstavní fundus (vitríny) nákladem 567 995,- Kč (výstava Karáskovy galerie).

V roce 1999 poskytlo MK ČR celkem účelové dotace ve výši 1.210 tis. Kč a systémové investiční dotace ve výši 1.719 tis. Kč. Celkem se jednalo o dotace ve výši 2.929 tis. Kč, skutečné náklady dosáhly výše 3.489 tis. Kč.

Rok 2000

V I. pololetí roku 2000 byla dokončeny práce v interiérech (restaurování původní renesanční dlaždicové podlahy v Hodovní síni, oprava okenic, utěsnění oken, modernizace topného systému, oprava oblázkové podlahy suterénu, oprava pískovcových částí interiéru a exteriéru (ostění oken a dveří, sokly správních domků), vymalování interiérů, oprava vstupní brány, dokončení sadových úprav, vybavení druhého správního domku mobiliářem (pokladna, kavárna, prodejna publikací) a další úpravy. Dne 17. května 2000 proběhla kolaudace, nebyly shledány žádné závady a odbor výstavby ÚMČ Praha 6 vydal souhlas k užívání stavby.

Zejména náročné bylo dokončení práce na restaurování původní renesanční dlaždicové podlahy v Hodovní síni (Z. Feyfarová, RNDr. J. Kováč) nákladem 633 980,- Kč. Byl dokončen systém EZS (předmětová ochrana) a systém připojen na PCO Policie ČR. Část prostor druhého správního domku byla pronajata podnikatelce V. Flaxové, Kladno, k provozu občerstvení, táž podnikatelka byla vybrána rovněž k zajišťování úklidu.

Dále byly provedeny příslušné organizační změny a zajištěn personál pro denní dozor a noční ostrahu (24 hodin denně), pokladnu a správu objektu. Počet přepočtených zaměstnanců PNP se tak zvýšil na 101, MK ČR poskytlo nutné mzdové prostředky.

V návaznosti byla dokončena i dlouhodobá expozice v přízemí a suterénu objektu s názvem Minulost a přítomnost za přispění účelové dotace ve výši 140 tis. Kč. PNP také získal movitý investiční majetek za systémové investiční dotace, poskytnuté jednak na předmětovou ochranu EZS ve výši 268 tis. Kč, jednak na pořízení exponátového osvětlení, rozšíření výstavního fundusu ve výši 400 tis. Kč a 200 tis. Kč a na pořízení výpočetní techniky (83 tis. Kč). Bez tohoto vybavení by nemohly být expozice vytvořeny na odpovídající odborné a technické úrovni.

V roce 2000 poskytlo MK ČR na oba projekty celkem účelové dotace ve výši 1.440 tis. Kč a systémové investiční dotace ve výši 951 tis. Kč. Celkem se jednalo o dotace ve výši 2.391 tis. Kč, skutečné náklady dosáhly výše 3.100 tis. Kč.

V závěru roku získal PNP ještě systémovou dotaci na opravu střechy tzv. hájenky ve výši 1.202 tis. Kč, takže stavební činnost byla rozšířena i na další objekt v areálu Hvězdy, s jehož generální opravou se počítá v dalších třech letech.

Celkem bylo v roce 2000 vynaloženo na stavební práce, rekonstrukce a movitý majetek 4.333 tis. Kč (investice 990 tis. Kč, provozní prostředky 3.347 tis. Kč).

b) Rekonstrukce v areálu letohrádku Hvězda od roku 2001 do současnosti

(hájenka, trafostanice, úprava pozemků)

Rok 2001

V roce 2001 se opravy a úpravy soustředily již na objekty v sousedství letohrádku Hvězda, a to především na objekt hájenky s jižní zahradou a podzemní prostory pod nimi. V únoru 2001 byly vymýceny náletové porosty v prostorách 2. nádvoří letohrádku pod torzem míčovny a jižní zahrady u hájenky (1. etapa), na podzim byla provedena 2. etapa (dokončeno vyklučení kořenů). Odstranění náletu provedla firma ing. Švéda, Praha.

V jižní zahradě byl proveden stavebnětechnický průzkum (září), na základě jeho výsledků pak vybrána jedna ze 3 variant sanace podzemí a jižní zahrady, která byla projednána se zástupci SÚPP. Průzkum i vlastní práce provedla firma Keramoprojekt a.s. (říjen až listopad).

PNP získal na zajištění prací systémovou dotaci MK ČR ve výši 600 000,- Kč.

Rok 2002

V březnu 2002 předložil PNP na MK ČR Investiční záměr akce Revitalizace objektu hájenka v areálu NKP Hvězda Praha 6 – Liboc. Záměrem řešili navrhovatelé problém využití původní renesanční kuchyně ve smyslu Koncepce rozvoje PNP v letech 2002-2007, s tím že hájenka bude poskytnuta knihovně PNP k zajišťování sbírkotvorné činnosti (zpracování a uložení části podsbírkky 18) a bude mj. příležitostnou studovnou s expozicí J. Karáska ze Lvovic.

V srpnu 2002 PNP obdržel Rozhodnutí o registraci akce v informačním systému ISPROFIN pro akci evid. č. 334 070-4024 včetně přílohy k originálu formuláře a podmínek k přípravě projektu. Na základě toho byla rozeslána výzva více zájemcům o veřejnou zakázku, tj. na dodávku projektové dokumentace ke stavebnímu řízení a k provedení stavby. Nejvýhodnější byla nabídka Projektového ateliéru pro architekturu a pozemní stavby spol.s r.o., Praha (ing. arch. T. Šantavý). PD ke stavebnímu řízení byla odevzdána k 15. 12. 2002 a zakoupena za 630 927,50 Kč. Druhá část PD včetně stavebního povolení bude odevzdána do 31. 3. 2003.

V objektu hájenky proběhly současně sanační práce, zejména odizolování původního sklepa a spodní stavby objektu, zajišťované Keramoprojektem a.s., Praha dle smlouvy ze dne 27. 9. 2003 a dodatku ze 4. 11. 2002. Tyto práce si vyžádaly náklady ve výši 1.597 tis. Kč, pozastaveno bylo 75 000,- Kč, vzhledem k tomu, že část prací bude možno dokončit až po celkové rekonstrukci hájenky, což se předpokládá na podzim 2004.

Rok 2003

Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby spol.s r.o., Praha (ing. arch. T. Šantavý) odevzdal PD k provedení stavby 31. 3. 2003 (423 804,- Kč), současně byla podána žádost o vydání stavebního povolení. Vzhledem k nevyjasněným majetkoprávním vztahům se řízení prodloužilo, stavební povolení bylo vydáno 14. 10. 2003.

Na jaře 2003 byla rozeslána výzva více zájemcům o veřejnou zakázku, tj. na dodávku stavebních prací a rekonstrukce hájenky a trafostanice v areálu letohrádku Hvězda. Jako nejvýhodnější byla vyhodnocena nabídka Unistavu a.s., Brno, se kterým byla uzavřena smlouva o dílo dne 29. 8. 2003 na celkovou částku 17. 783.394,00 Kč včetně DPH, termín dokončení prací k 30. 9. 2004.

Současně PNP zaslal výzvu jednomu zájemci o veřejnou zakázku, jednalo se o rozšíření EZS a EPS z letohrádku Hvězda i na objekt hájenky (fy Trade FIDES a.s. Brno), smlouva o dílo byla uzavřena dne 28. 4. 2003 na celkovou částku 2. 622.438,- Kč včetně DPH. PD byla předložena k datu 30. 6. 2003 a uhrazena faktura ve výši 58 000,- Kč.

Od září probíhaly přípravné práce v objektu hájenky i trafostanice (vyklízení neupotřebitelného majetku aj.), vlastní stavební činnost byla zahájena ke dni 15. 10. 2003 a proběhla I. etapa prací na vybudování EZS a EPS. Celkem byly provedeny investiční práce za 4.249.030,06 Kč (včetně PD k provedení stavby a rozšíření EZS a EPS).

Rok 2004

Stavba pokračovala podle projektových dokumentací bez větších problémů. Zjištěná potřeba víceprací byla pokryta uvolněním plánované rezervy (773 tis. Kč), podobně byly pokryty vícenáklady, vzniklé zvýšením DPH z 5% na 19%. Přesně v termínu byly práce dokončeny (30. 9. 2004), stejně jako práce na vybudování EZS a EPS (31. 10. 2004) a proběhl zkušební provoz všech technologických zařízení. Současně byla dokončena rekonstrukce objektu trafostanice, kde vznikly chybějící skladové prostory (sklad fundusu, technického

vybavení, stavební archiv, sklad publikací aj.). Prostor jižní zahrady byl osázen podle osazovacího plánu a byla provedena základní údržba keřů a trvalek.

Dne 15. 10. 2004 proběhlo kolaudační řízení, poté PNP obdržel Rozhodnutí odboru výstavby ÚMČ Praha 6, které nabylo právní moci dne 26. 11. 2004, a tím bylo povoleno užívání stavby. V kolaudačním řízení nebyly shledány žádné závady.

V měsících do konce roku 2004 byly postupně dodávány úložné police do depozitářů v patře a v přízemí (dodavatelem byla firma BEG Bohemia a.s., Brno, částka dosáhla výše 1.271 tis. Kč) a proběhla jejich montáž. Podle návrhu a projektu ing. arch. T. Šantavého byl pořízen nábytek, závěsy a koberce do studovny a pracoven celkem za 1.000 tis. Kč. Zařízení do místnosti velína navrhla a dodala fy Trade Fides a.s, Brno. Dále byly zakoupeny PC včetně tiskárny a příslušné programové vybavení. Vzhledem k tomu, že v hájence bylo díky vzduchotechnice dosaženo optimálních hodnot teploty a vlhkosti vzduchu, byly do depozitáře koncem roku uloženy první očištěné a dezinfikované sbírkové předměty, jednalo se o knihovní celek nakladatelství J. R. Vilímka (cca 7000 sbírkových předmětů).

V roce 2004 bylo vynaloženo celkem 19.845 tis. Kč, celkové investiční náklady na rekonstrukci činily 24.725 tis. Kč.

S otevřením studovny v hájence pro veřejnost se počítá od poloviny září 2005 v souvislosti s programem Dnů evropského dědictví, které mají mít téma Nový život v historickém prostředí. PNP zamýšlí přihlásit hájenku do soutěže Gloria Musealis jako muzejní počin roku 2005.

Využití letohrádku od roku 2001:

Letohrádek Hvězda byl zpřístupněn v rámci programu Praha 2000 – evropské město kultury dne 25. 5. 2000 současně s dlouhodobou expozicí a krátkodobou výstavou.

PNP využívá letohrádek k prezentační činnosti, soustředěné do všech prostor letohrádku (výstavy, pořady aj. kulturní akce). S ohledem na umístění objektu, klimatické podmínky a provozní náročnost je objekt přístupný veřejnosti každoročně od dubna do října.

Jak umožňuje zřizovací listina PNP měla organizace záměr pronajímat i v roce 2004 část areálu letohrádku ke společenským a kulturním akcím, které se však neuskutečnily, zejména proto, že MHMP zahájil terénní úpravy parteru před letohrádkem, což zájemce odradilo.

V roce 2004 byla také pronajata část správního domku podnikateli T. Strachotovi, takže mohlo být opět zprovozněno občerstvení, jehož absenci návštěvníci areálu oprávněně kritizovali. PNP tak získal za nájemné částku 19 300,- Kč.

b) dům čp. 28, Zbiroh, okr. Rokycany

V objektu je umístěno Muzeum Josefa V. Sládka, které provozuje město Zbiroh, a to bez řádné nájemní smlouvy a úhrady nájemného. PNP dům ke své odborné činnosti nevyužívá a již od roku 1992 usiluje o uzavření smlouvy s Městským úřadem. Vzhledem k tomu, že se dohody ani po pěti letech vyjednávání nepodařilo dosáhnout, rozhodla se organizace řešit záležitost soudní cestou. Rovněž město Zbiroh se obrátilo na příslušný soud se žalobou na určení vlastníka.

Na základě rozsudku OS v Rokycanech a KS v Plzni (rozsudek byl vynesena dne 5. 11. 2001) jsou nemovitosti majetkem státu a hospodaří s ním PNP od 60tých let 20. století. Na intervenci poslance PS Parlamentu V. Brouska (ODS) a starosty Zbirohu J. Pražského svolal dne 20. 11. 2001 ministr kultury jednání zúčastněných stran a zástupců MK ČR o dalším využití objektu ve Zbirohu.

Na návrh ministra, který vyjádřil trvalou podporu rozvoji regionální kultury, se účastníci jednání dohodli na budoucím bezúplatném převodu majetku státu (domu č. p. 28 s přílehlými pozemky) na město Zbiroh s podmínkou, že město Zbiroh uhradí do rozpočtu PNP dlužnou částku za nájemné uplynulého období. PNP poté vezme žalobu zpět. Navržený převod vlastnictví bude uskutečněn podle zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

V I. pololetí 2002 projednával PNP s městem Zbiroh podmínky převodu a strany uzavřely dohodu o narovnání právních vztahů, na základě které město uhradilo PNP dlužnou částku ve výši 506 000,- Kč (září 2002). PNP provedl pak zpětvzetí žaloby.

PNP současně zajišťoval potřebné doklady k převodu např. rozhodnutí o trvalé neupotřebitelnosti nemovitostí a nabídl objekt k využití v rámci resortu kultury třem institucím - NK, NTM a NZM. Vzhledem k tomu, že neprojevíly zájem o tento majetek státu, zajistil PNP úřední odhad ceny nemovitostí a projednal s městem Zbiroh znění darovací smlouvy, kterou posléze účastníci uzavřeli. PNP konzultoval záležitost i s právníčkou OMG MK ČR a 14. 11. 2002 postoupil MK ČR veškeré doklady i s darovací smlouvou, s tím, že je zřizovatel se svým stanoviskem předloží Ministerstvu financí ČR.

O postupu věci nezískal PNP až do konce roku 2003 bližší informace, podobně tomu bylo i v roce 2004, takže PNP začal celou záležitost na podzim 2004 na MF ČR urgovat. Proběhlo několik jednání a konzultací s majetkoprávním odborem ministerstva, poté byl spis vrácen prostřednictvím MKČR zpět do PNP k doplnění údajů o tom, jak nabyt tento majetek stát a jak PNP získal právo hospodaření. Byla rovněž upravena darovací smlouva, resp. připraven dodatek č. 1 ve smyslu zpřísnění podmínek využívání nemovitostí městem Zbiroh v budoucnu. PNP předpokládá, že celá záležitost bude ukončena v roce 2005.

4) nemovitosti jiných vlastníků

PNP užíval v roce 2004 v Praze a v ČR celkem 8 236 m² nebytových ploch v nemovitostech jiných vlastníků. Za tyto služby uhradil 5.005.365,- Kč.

Dislokační problém, který nastal PNP rokem 1990 v souvislosti s navrácením kláštera na Strahově řádu premonstrátů po přijetí zák. č. 298/1990 Sb., ve znění zák. č. 338/1991 Sb., řešila organizace průběžně. Po předání kláštera, kde PNP využíval v roce 1990 přes 8000 m² a v roce 1991 již jen 6000 m², přistoupila instituce k dislokaci činností i fondů mimo Prahu, a to z koncepčních i z ekonomických důvodů. PNP využil během minulých let souběžně všechny dostupné možnosti a různé způsoby řešení situace.

Především byl postupně snížen rozsah pronajatých ploch v Klášteře premonstrátů na Strahově. V letech 1992-1998 uvolnil PNP postupně 3 820 m², tj. 63,60 % ploch. Od ledna 2004 zde PNP užívá 2 000 m² nebytových prostor, protože došlo k uvolnění zimního refektáře, poloviny kapitulní síně a prostoru vrátnice pro potřeby Královské kanonie.

Naopak byly rozšířeny prostory stávajících detašovaných pracovišť mimo Prahu, což mělo značný ekonomický efekt v rozdílu cen za pronájem nebytových prostor v Praze a mimo hlavní město. Dále se PNP zaměřil na vyhledávání a pronajímání nových prostor na území ČR, zejména pro depozitáře, ale např. i k výstavní a jiné činnosti. Mimo Prahu PNP nově pronajal téměř 3000 m² (ve stejném období), čímž se rozsah pronajatých prostor v mimopražských objektech zvýšil z původních 3 057 m² v roce 1991 na 6 149 m² k 31. 12. 2004, tj. o 100%.

Ještě v roce 1990 užíval PNP v Praze cca 10 400 m² a pouze 3000 m² mimo Prahu, celkem cca 13 400 m². Tento poměr je v současnosti téměř opačný. V Praze je k dispozici

4 400 m² (letohrádek Hvězda a 2 000 m² pronajatých nebytových prostor), v ČR disponuje PNP celkem 6 749 m² (dům čp. 28 ve Zbirohu, 6 149 m² pronajatých nebytových prostor, z toho 1002 m² užívaných bezúplatně), což celkem představuje 11 149 m².

Součástí dislokační strategie byla také změna koncepce využití letohrádku Hvězda v Praze, což se bezprostředně promítlo i do stavebních a rekonstrukčních prací v objektu, které byly dokončeny na jaře roku 2000 a na podzim 2004.

5) nové sídlo PNP

S ohledem na omezenou dobu působení ve Strahovském klášteře se PNP pokoušel o vyhledání a získání prostor v Praze, vhodných jako sídlo organizace. Tak byla např. zpracována koncepce na využití Nostického paláce (Praha 1) a 3. patra NZM (Praha 7). PNP se také podrobně (a negativně) vyjádřil k návrhu MK ČR na využití zámku v Dobříši. V roce 1997 navrhla instituce zřizovateli získat převodem z resortu MV ČR objekt SÚA v Karmelitské ulici (Praha 1) a využít jej pro svou činnost. Tyto snahy se však setkaly s neúspěchem.

Na podzim 1998 se z iniciativy MK ČR naskytl možnost získat bývalou budovu OIRT (Praze 6). Poté, co PNP prověřil záležitost ze všech hledisek (rozsah ploch, odlehlost objektu pro veřejnost, absence jakýchkoliv prostor, vhodných pro depozitární účely, vysoké provozní náklady objektu), vyjádřil se k převodu záporně.

V závěru roku 1998 byl zpracován obsáhlý materiál, který se týkal nabídky zřizovatele přestěhovat PNP do 5. patra Veletržního paláce (Praha 7). S objektem hospodaří Národní galerie, je v něm umístěna sbírka moderního umění a expozice. Koncepce využití prostor pro odbornou činnost PNP, analýza prostorových možností, specifikace finančních požadavků na nutné investiční a neinvestiční náklady (rekonstrukce a stavební úpravy suterénu pro depozitáře PNP, stěhování a vybavení prostor, tj. depozitářů, prostor pro expoziční i programovou činnost, studoven a pracoven), včetně návrhu koncepce expozice z fondů PNP byla odeslána odboru ochrany movitého dědictví, muzeí a galerií MK ČR dne 15. 1. 1999 s žádostí o stanovisko. Bez poskytnutí cca 14 mil. Kč na účelové úpravy prostor by však nebylo reálné záměr uskutečnit, nehledě na další souvislosti.

Objekt ve Škrétově 6 (Praha 2), nabídnutý PNP na podzim roku 1999 MK ČR by rovněž neřešil, a to ani zčásti, dislokační problém PNP. Jak pro sbírkotvornou činnost, tak pro prezentaci sbírek a pro činnost muzejní instituce obecně byl dům naprosto nevyhovující. Podobně odmítl PNP objekt v Letenské ulici 22 v Praze 1 jako nevyhovující účelu a poslání PNP, a to ani po nákladné rekonstrukci, vyžadující náklady odhadem ve výši 80 mil. Kč.

Rok 2001

Trautmannsdorfský palác – Praha 1 - Hradčany

Počátkem října 2001 se na PNP obrátilo MK ČR a informovalo o možnosti převodu objektu Trautmannsdorfského paláce v Loretánské ulici, č. 6/č. p.180, Praha 1 – Hradčany, z resortu MV ČR do resortu MK ČR, s tím, že část objektu by bylo možno využít jako sídlo PNP a pro jeho odbornou činnost. PNP zaslal své souhlasné stanovisko zřizovateli dne 11. 10. 2001 včetně informací o historii, současnosti a možném budoucím využití objektu včetně rozboru výhod a nevýhod navrhovaného řešení, odhadu nákladů rekonstrukce aj.

PNP projevil připravenost nakládat s objektem a uvítal možnost přesídlení do Trautmannsdorfského paláce, neboť by tak byla velmi vhodně vyřešena poslední etapa dislokace PNP ze Strahovského klášteře. PNP oprávněně předpokládal, že zřizovatel zařadil otázku budoucího sídla PNP mezi své priority.

Co se týkalo finanční nákladnosti rekonstrukce (400 mil. Kč), nabízelo se srovnání s již realizovanými rekonstrukcemi (Kasárna v Terezíně a areál v Horních Počernicích pro NM, objekt v Hostivaři pro NK, objekt Veletržního paláce a paláce Kinských pro NG) nebo srovnání s novostavbami v resortu, jako jsou např. budovy SVK v Liberci a MZK v Brně. V této souvislosti je možno zmínit i náklady na rekonstrukci objektu, uvolněného SÚA v Karmelitské ulici na Malé Straně pro NM aj. záměry. Při srovnání nebyly odhadované náklady na rekonstrukci objektu přehnané, navíc, jednalo se o zanedbaný, adekvátně nevyužitý palácový objekt v samém centru historické části Prahy na Hradčanech.

Současně by byly vyřešeny dislokační problémy a zajištění nového sídla PNP (101 zaměstnanců) při zachování padesátileté tradice působení PNP v Praze včetně další organizace v resortu MK ČR (IPOS s dalšími cca 100 zaměstnanci). Přesun a stěhování PNP by se uskutečnilo v krátké vzdálenosti (cca 1 km). K výhodám patří i klidné a čisté prostředí, bezpečné uložení části sbírek bez ohrožení povodněmi aj.

Řešení znamenalo i ekonomický efekt v úspoře nájemného, které po deset let hradil PNP Královské kanonii premonstrátů na Strahově a úsporu nájemného IPOSu. Přínosem by byly příjmy z návštěvnosti PNP a z další činnosti PNP pro veřejnost, podíl více uživatelů na údržbě a provozu objektu aj. Nevýhodou řešení je relativně dlouhá doba stavebních prací (5-7 let), náklady rekonstrukce (400 mil. Kč), otázka finančních zdrojů (program č. 334070 - náhrada úbytku objektů kulturních zařízení) a jejich dostupnost a finanční náklady na budoucí provoz objektu.

O záležitosti jednala ředitelka osobně s ministrem kultury, který se postavil k možnosti vstřícně a na základě doporučení OMG MK ČR zaslal osobní dopis ministru vnitra s žádostí o převod objektu do resortu kultury pro PNP. Do konce roku 2001 však stanovisko MV ČR nebylo známo.

Rok 2002

V únoru 2002 vyvolalo MK ČR další jednání s ministrem vnitra o možnosti převodu paláce do resortu kultury a v březnu téhož roku získalo písemné stanovisko MV ČR, které však nebylo zcela jednoznačné. Vzhledem k blížícím se volbám a očekávaným personálním změnám bylo další jednání odloženo. V čele resortu pak znovu stanul v červenci 2002 ministr Pavel Dostál.

V září zjistila ředitelka PNP, že část Trautmannsdorfského paláce, novodobou přístavbu z 19. století o celkové ploše 7000 m² a 3 849 m² užitné plochy nabízí MV ČR k prodeji prostřednictvím realitní kanceláře Chládková spol. r.o., Žateckých 22, Praha 4 – Vyšehrad za cenu 180 mil. Kč. Stanovenou cenu odborníci pokládali za přemrštěnou, cena únosná k jednání by byla cca 80 až 90 mil. Kč.

Ředitelka se obrátila proto 3. 10. 2002 na OMG MK ČR, a především na ministra kultury s žádostí o zásah v záležitosti převodu objektu pro PNP. Současně zaslala ředitelka návrh na využití novodobé části paláce pro PNP s rozkladem nákladů, výhod a nevýhod řešení, s tím, že by se jednalo v tomto případě o cca 200 mil. Kč nutných k rekonstrukci. Navíc, jedná se zde stále o státní majetek, o jehož převod a využití resort kultury projevil zájem, a bezúplatný převod by byl tedy jediným možným řešením.

Na dopis reagoval ministr kultury telefonicky 23. 10. 2002 a sdělil, že o zmiňovaný objekt projevila zájem NG v Praze, a to pro umístění sbírky gotického umění, instalované v Anežském klášteře. Jak objekt, tak sbírka byly ohroženy a poškozeny povodněmi. Záchrana této sbírky je pro MK ČR podle sdělení ministra jednoznačnou prioritou. MK ČR bude sice dále vyjednávat o převodu paláce do resortu kultury, ale pro potřeby NG. O věci

jednala ředitelka také s generálním ředitelem NG prof. Milanem Knížákem, který informace ministra kultury potvrdil.

Ministr sám pak navrhl zajistit sídlo PNP jako novostavbu za prostředky z programu náhrad objektů vydaných v restitucích (100 mil. Kč pro PNP). Vzhledem k tomu, že PNP již čerpá prostředky z programu na rekonstrukci hájenky (cca 20 mil. Kč), zbývá z výše uvedené částky pouze 80 mil. Kč, za které nelze novostavbu pořídit. PNP připravil proto aktualizovaný požadavek na částku ve výši 427 mil. Kč (zvýšení o 327 mil. Kč), aby bylo možno zajistit jak rekonstrukci hájenky, tak nové sídlo PNP jako novostavbu v Praze. Problematika sídla PNP byla projednána i s ředitelem odboru vnitřní správy a OMG MK ČR.

Rok 2003

V roce 2003 byl jedním z hlavních úkolů PNP návrh alternativního způsobu prostorového řešení dislokace PNP. Na úkolu pracovala ředitelka spolu s vedoucími oddělení PNP intenzivně až do konce srpna 2003, kdy předložila zřizovateli materiál s názvem Nové sídlo Památníku národního písemnictví (koncepce, stavební program). Materiál byl členěn do několika kapitol, stručně shrnujících minulý stav dislokace PNP (v letech 1952-1990 a 1991-2002) a analyzujících současný stav v roce 2003.

Výhled předpokládal, že v letech 2004-2008 bude PNP užívat 2 objekty v Praze (areál letohrádku Hvězda a účelovou novostavbu, sloužící jako sídlo PNP, nejlépe na území Prahy 5, 6 nebo 7 o rozloze 3000-3500 m². V objektu by byly umístěny studovny, depozitáře, dílny, pracovny a nezbytné prostory pro práci s veřejností jako výstavní a přednáškový sál). Na území ČR se počítalo se 4 stávajícími objekty pro sbírkotvornou činnost a prezentaci PNP.

Dále bylo v materiálu rozpracováno prostorové schéma PNP, stavební program a odhad nákladů, které byly odhadnuty do výše 250 mil. Kč (koupě pozemku, projektová dokumentace, vlastní stavba, vybavení). Z toho vyplynulo, že PNP má k dispozici 80 mil. Kč z programu náhrad úbytků objektů vydaných v restitucích, zbývalo by tedy zajistit dalších 170 mil. Kč k realizaci tohoto záměru.

PNP při zpracování materiálu vycházel z Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví ČR v letech 2003-2008, zpracované MK ČR, a to jak ze strategických cílů koncepce, kde se uvádí pod bodem II.1.4. – dořešit prostorové a technické problémy sbírkově nejbohatších muzeí, tak z bodu II. 3.4. (II. etapa řešení prostorového zabezpečení národních muzeí jako je NG, NM, NTM, NZM, PNP a UPM).

Ředitelka se v souvislosti s výše uvedeným zároveň pokusila o zajištění pozemku k novostavbě, např. jednala o tom s místostarostou OÚ Městské části Prahy 7, konkrétně šlo o prostory v areálu bývalého bubenského nádraží mezi ulicemi Argentinská a Bubenská od stanice metra Vltavská až po nádraží Holešovice. S pozemky nakládá od 1. 1. 2003 Ministerstvo dopravy ČR, ovšem v prostoru je stavební uzávěra, a tak je jejich využití otázkou spíše vzdálené budoucnosti. Zastupitelé přijali návrh PNP umístit nové sídlo PNP na území MČ Prahy 7 vstřícně, jednalo se dokonce o možnosti, vybudovat stavbu v souvislosti s novostavbou Obvodního úřadu MČ Prahy 7 poblíž stanice metra Vltavská. Ředitelka jednala i s Útvarem rozvoje hl. města Prahy, spadajícím pod Magistrát hl. města o možnostech územního plánu, tj. o vytipování vhodného prostoru pro stavební záměr.

Dne 31. 10. 2003 se však uskutečnilo jednání na MK ČR (odbor vnitřní správy a odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií), při kterém byla ředitelka

informována o tom, že vedení MK ČR rozhodlo o použití finančních prostředků PNP z programu náhrad úbytků kulturních zařízení v restitucích na pokrytí jiných investičních akcí resortu, např. na rekonstrukci zámku v Krásném Březně. S tím projevila ředitelka na místě ústní a vzápětí i písemný nesouhlas, který zaslala zřizovateli spolu s žádostí o informace o dalším vývoji věci spolu s vlastním zápisem o celé záležitosti v listopadu 2003. V prosinci poskytl ředitel odboru ochrany movitého kulturního dědictví MK ČR ředitelce PNP informaci, že MZV ČR bude prohlašovat za nepotřebný majetek dosud užívané objekty v Praze, a že je zde možnost, získat některé z těchto objektů pro PNP.

Rok 2004

O tom pokračovalo jednání již v lednu 2004. Jednalo se o dvě možnosti, ze kterých se jako účelnější jevila možnost, získat objekt bývalého OIRT v Praze 6 v Břevnově. V únoru byla ředitelka vyzvána ředitelem odboru vnitřní správy MK ČR, aby zpracovala investiční záměr na využití tohoto objektu a přilehlých pozemků, s tím, že záměr bude v dubnu 2004 předložen vládě ČR.

Investiční záměr byl MK ČR předložen k 8. 3. 2004. Investiční záměr řešil mj. přístavbu depozitáře (I. podzemní a I. nadzemní podlaží, spolu se studovnou fondů PNP a konzervační dílnou) na sousedním pozemku. Náklady na rekonstrukci byly odhadnuty celkem na 119 mil. Kč, včetně vybavení a DPH se jednalo celkem o 148 mil. Kč. Současně se však ukázalo, že převod práva hospodaření není prakticky možný, vzhledem k tomu, že nemovitosti nebyly prohlášeny za nepotřebný majetek podle informace, které obdržela ředitelka v dubnu 2004. MZV ČR je totiž hodlalo využívat až do doby dokončení rekonstrukce Trautmannsdorfského paláce v Praze 1 na Hradčanech, který byl pro resort přislíben. Tím byla věc odložena.

V květnu 2004 se uskutečnilo jednání ředitelky s ředitelem odboru vnitřních věcí MK ČR. PNP byl vyzván k předložení nájemní smlouvy s Královskou kanoní premonstrátů na Strahově. Jednalo se o to, že podle závěru NKÚ, který prováděl na MK ČR kontrolu (kontrolní úkol č. 03/21, Finanční prostředky určené k vyrovnání restitučních nároků, Kontrolní závěr viz Věstník NKÚ 2004, částka 2, str. 168-177) patří PNP k několika málo organizacím v resortu kultury, které jsou oprávněny čerpat finanční prostředky z programu náhrad úbytku objektů vydaných v restitucích, vzhledem k tomu, že nájemní vztah ve Strahovském klášteře stále trvá.

Ředitelka byla proto vyzvána, aby řešila náhradní sídlo PNP tak, že zajistí vhodný pozemek pro novostavbu PNP, s tím, že je k dispozici cca 300 mil. Kč. Na základě toho se věnovala úkolu ve spolupráci s příslušnými odborníky, takže posléze bylo vytipováno několik vhodných pozemků na území hl. města Prahy. V říjnu 2004 již proběhlo několik jednání o možné koupi pozemku v Mukařovské ulici v Praze 5 (cca 5 minut pěší chůze od stanice metra Luka). Pozemek o rozloze cca 8 000 m² (event. 10 000 m²) byl nabízen ke koupi za cca 45 mil. Kč. S ohledem na další vývoj se však v jednání nepokračovalo.

Počátkem září 2004 byla totiž ředitelka PNP také vyzvána MK ČR, aby se vyjádřila k možnosti získat příslušnost nakládat s nemovitostmi v Praze 6 – Bubenči, které prohlásil za nepotřebný majetek Diplomatský servis (dále jen DS), příspěvková organizace MZV ČR. Zúčastnila se proto na výzvu I. náměstka ministra kultury jednání Vládní dislokační komise dne (dále jen VDK) dne 5. 10. 2004, s pokynem, aby na místě zdůvodnila nutnost předání uvedených nemovitostí do resortu kultury pro využití k činnosti PNP.

Po prohlídce objektů dne 18. 10. 2004, opatření dostupné fotografické a projektové dokumentace, předběžném odhadu finančních nákladů na rekonstrukci, pořízení výpisu

z katastru nemovitostí a zvážení možností jak optimálně využít objekty a pozemky pro odbornou činnost PNP, ředitelka informovala dopisem ze dne 2. 11. 2004 ředitele odboru ochrany movitého dědictví, muzeí a galerií MK ČR, že PNP tuto možnost akceptuje.

Na dalším jednání VDK dne 12. 11. 2004 za přítomnosti ředitelky PNP komise projednala a schválila změnu příslušnosti hospodařit s nemovitostmi na adrese Na Seníku 2/44 a 4/47 v Praze 6 – Bubenči a doporučila vládě ČR, aby s touto změnou vyslovila souhlas. O tom byl PNP informován dopisem ing. Martina Turka, zástupce vedoucího Úřadu vlády ČR ze dne 23. 11. 2004 čj. 41.431/04 - KÚV, s tím, aby se o věci již dále jednalo přímo s JUDr. Vilémem Urbanem, ředitelem administrativně právní sekce DS.

Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií MK ČR podpořil tento záměr jako žádoucí pokrok v dokončení transformace PNP probíhající od roku 1992, který je v souladu s Koncepcí účinnější péče o movité kulturní dědictví ČR v letech 2003-2008. Navíc, na uskutečnění záměru jsou pro PNP k dispozici finanční prostředky. Podle informace dr. J. Žalmana, zástupce ředitele OMG MK ČR z prosince 2004 bylo navržené řešení schváleno I. náměstkem ministra kultury. V tomto smyslu byl tedy dlouholetý problém náhradního sídla PNP vyřešen, jak informoval ředitel odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií MK ČR na pravidelné poradě ředitelů státních muzeí a galerií v Liberci dne 8. 12. 2004. S navrženou změnou má ještě vyslovit souhlas vláda ČR, k čemuž ale v roce 2004 nedošlo.

POZITIVA ROKU 2004

PNP v roce 2004 pokračoval v plnění hlavních úkolů na úseku sbírkotvorné i prezentační činnosti a dosáhl dílčích zlepšení díky řadě pozitivních skutečností. Vycházel přitom z Koncepce rozvoje odborné činnosti a hospodaření PNP v letech 2002-2007, ze které vyplývá jako prvořadý úkol péče o sbírku PNP a zlepšení stavu a uložení archiválií a sbírkových předmětů (leden 2002).

Za pozitivum nejen roku 2004, ale celého předchozího vývoje v existenci PNP od roku 1990 dosud lze pokládat příslib předání nemovitostí v Praze 6 – Bubenči pro budoucí sídlo PNP na základě souhlasu a doporučení Vládní dislokační komise z listopadu 2004. Sice nebylo možno zajistit podmínky pro výstavbu účelové novostavby, předpokládané předání nemovitostí v Praze 6 – Bubenči však má mnoho výhod, z nichž lze na předním místě uvést:

- 1) Dokončení transformace PNP, která začala v roce 1992 a probíhá dosud, na moderní instituci muzejního typu, poskytující mj. rozsáhlou škálu služeb odborné i širší veřejnosti, včetně změny názvu na (např. Národní literární muzeum event. Národní muzeum literatury),
- 2) následný rozvoj odborné činnosti PNP, a to jak v oblasti práce se sbírkou, tak v oblasti prezentace,
- 3) vyřešení problému náhradního sídla PNP, který jako jedna z posledních z institucí zřizovaných MK ČR sídlí v pronajatém objektu,
- 4) rozsah ploch objektů je dostatečný (cca 5 400 m²), cca 6000 m² pozemků, prostory pro 83 zaměstnanců všech oddělení organizace, kteří se přestěhují ze Strahovského kláštera a pro další zaměstnance nutné k zajištění provozu,
- 5) zlepšení pracovních podmínek zaměstnanců povede ke zlepšení výsledků pracovní činnosti v kvantitě i v kvalitě,

- 6) v objektech lze zajišťovat sbírkotvornou činnost, zpracování archiválií a sbírkových předmětů a pomoci moderních technologií,
- 7) v objektech lze uložit podstatnou část sbírky PNP (zejména archiválií, části podsbírky 18 - knihy a části podsbírky 15 - výtvarné umění, zejména kresby a grafické listy) v nově vybudovaných depozitářích s kompaktními regály a zajišťovat ochranu a dokumentaci (konzervační dílna, fotodílna, mikrofilmování, pracoviště digitalizace),
- 8) zlepšení podmínek uložení a ochrany sbírky PNP v odpovídajícím prostředí povede k celkovému zlepšení stavu sbírky PNP, která patří k největším v ČR a představuje 12% národního kulturního dědictví (celkem 7 milionů archiválií a sbírkových předmětů),
- 9) v objektech lze zajišťovat zpřístupňování sbírky PNP tj. vybudovat chybějící expozici s pracovním názvem Deset století literatury v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se zvláštními oddíly pro děti, pořádat příležitostné výstavy, programy pro děti, mládež a dospělé, národnostní menšiny a handicapované občany, semináře, konference, koncerty a kulturní akce (soutěž o Nejkrásnější českou knihu roku atd.),
- 10) objekty jsou dopravně dostupné (cca 7 minut pěšky od stanice metra Hradčanská), event. 1 stanice autobusem MHD,
- 11) objekty jsou situovány v blízkosti areálu letohrádku Hvězda v Praze 6 – Liboci (4 km), což umožní rychlou komunikace obou pracovišť,
- 12) objekty jsou v klidném a čistém prostředí mimo oblast záplav.

Za jednoznačně pozitivní skutečnost také PNP pokládá provedení dlouho plánované mzdové přestavby podle nového katalogu funkcí se zavedením 16 tarifních tříd od ledna 2004. Průměrná mzda z prostředků na platy včetně prostředků z vědeckovýzkumné činnosti MK ČR a GA ČR a odměn v roce 2003 činila 13 141,- Kč, tj. byla cca o 25% nižší než celostátní průměr. Tento nepoměr byl přestavbou odstraněn. Zejména zaměstnance odměňované podle tabulky č. 2 příslušného zákona o platu a odměně v rozpočtové a příspěvkové sféře bylo možno lépe zařadit a odměnit v souladu s vysokými nároky kladenými na odbornou činnost se sbírkou. Tak se v roce 2004 zvýšil průměrný plat v PNP včetně prostředků na výzkum a vývoj MK a GA ČR na 16 059,- Kč.

Na základě finančních prostředků z programu náhrad objektů vydaných v restitucích PNP dokončil rekonstrukci, stavební úpravy a vybavení hájenky a trafostanice v areálu letohrádku Hvězda. Náklady činily celkem 24.725 tis. Kč. Tím PNP pokročil ve snaze o zajištění optimálních podmínek pro uložení části sbírky a současně připravil předpoklady pro využívání další části této národní kulturní památky odbornou veřejností (studovna knihovních celků Karáskovy galerie, J. R. Vilímka a dalších včetně expozice).

Co se týče zlepšení stavu a uložení archiválií a sbírkových předmětů je pozitivem poskytnutí účelových dotací z podprogramů ISO, jako např. na doplnění a instalaci EZS v mimopražských depozitářích a výstavní síni v Chrudimi, a také na instalaci úložných polic, zatemňovacích žaluzií a klimatizační jednotky pro depozitární prostory. K ochraně archiválií slouží nově vybudované mikrofilmovací pracoviště ve Starých Hradech, které bylo v roce 2004 uvedeno do provozu.

Podstatným kladem roku 2004 bylo rovněž získání dotace z podprogramu VISK 5 – RETROKON na digitalizaci a zpřístupnění lístkového katalogu knihovny PNP, který byl od listopadu 2004 již přístupný na adrese www.NRIS.NKP.cz.

Dokončení projektu ARCHIV – databáze literárního archivu na základě grantu GA ČR umožnilo zpracování archiválií v program JANUS 2000. V současnosti obsahuje databáze 1.558.929 inv. čísel archiválií, tj. poskytuje úplný přehled o archiváliích zpracovaných ve II. stupni evidence. Po dopracování nového prohlížeče bude databáze dostupná na adrese <http://213.246.95.244> zřejmě již od února 2005. Přístup k prohlížeči bude veden i z webových stránek PNP. Databáze bude jednak zpřístupněna badatelům ve studovně fondů PNP, jednak využívána pro efektivnější aktualizaci informací o stavu zpracování fondů. Tak bude badatelům pro orientaci a vyhledávání v archiváliích zajištěn maximální komfort.

Pracovní kontakty se zahraničními oborově příbuznými institucemi i jednotlivci se v roce 2004 prohloubily, což se projevilo spoluprací na společných projektech. Tak byla např. v PNP k 90. výročí narození spisovatele Bohumila Hrabala otevřena výstava Příliš hlučná samota uspořádaná pod záštitou ministra kultury Pavla Dostála doprovázená katalogem stejného názvu a finančně podpořena Velvyslanectvím Francie v ČR a Francouzského institutu v Praze. Podobně významná byla i mezinárodní konference o Karlu Krausovi spojená s výstavou uspořádaná pod záštitou ministra kultury a velvyslance Rakouska v Jičíně, které se PNP účastnil jako jeden z pořadatelů a odborný garant.

V zahraničí byla prezentována zejména výstava PNP zařazená původně do projektu Česká sezóna ve Francii - Bohemia magica v Avignonu v roce 2002. Jednalo se hlavně o putovní verzi výstavy Lettres a Olga, vystavená v roce 2004 hlavně v Belgii (v Bruselu, Bouillonu a Boussu). V zahraničí proběhla rovněž celá řada repríz putovních výstav, jako např. J. Seiferta, M. Jesenské a B. Hrabala (Brazílie, Francie, Litva, Německo, Norsko, Rusko, Slovensko, Vietnam aj.).

NEGATIVA ROKU 2004

Rozpočet PNP v roce 2004 stejně jako v předchozích letech neumožnil uvolnění odpovídajícího množství finančních prostředků na základní péči o sbírku PNP, zejména na restaurování a konzervování archiválií a sbírkových předmětů).

Inventarizace sbírky PNP před zápisem do CES byla současně analýzou fyzického stavu věcí a poskytla množství informací o rozsahu nutných preventivních i následných ochranných prací. Současně byl zpracován projekt zlepšení tohoto stavu (červen 2002), odhadovaná výše nákladů, zejména na odkyselení archiválií a sbírek na papíře dosahuje výše 15 až 20 mil. Kč. V rámci rozpočtu PNP není reálné potřebu pokrýt, avšak ani dotace, získávané z programu ISO nedostačují potřebám. Nedostatek prostředků na tuto část péče o sbírku se stává zvláště závažným problémem s negativními důsledky pro budoucí činnost PNP (viz dále).

ZVLÁŠTĚ ZÁVAŽNÝ PROBLÉM S NEGATIVNÍM DŮSLEDKEM PRO BUDOUCÍ ČINNOST PNP

V současnosti se jedná prakticky o jediný zvláště závažný problém PNP, a to fyzický stav sbírky PNP.

Co se týče sbírky PNP, 80% představuje papírový materiál, vykazující vesměs vysoký stupeň kyselosti. V literárním archivu se jedná o 639 fondů, ohrožených lámavostí a křehkostí papíru v důsledku kyselosti. To je téměř čtvrtina ze všech fondů, asi 5 milionů listů. Knihovna, zaměřená především na shromažďování literatury z 19. a 20. století uchovává nejméně 300 000 knihovních jednotek na nekvalitním a mj. kyselém papíře, podobně je tomu v oddělení uměleckých sbírek (cca 300 000 sbírkových předmětů, hlavně grafika a kresby).

Zároveň vznikají problémy s adjustací a uložením archiválií a sbírkových předmětů na papíře, neboť byly (a většinou jsou) vesměs ukládány v kyselých deskách a kartonech.

Archiválie a sbírkové předměty v PNP vyžadují nákladné odborné ošetření, adekvátní roční náklady se předpokládají ve výši cca 2 mil. Kč, celkem činí odhad nákladů na konzervaci a restaurování věcí ze sbírky PNP na papíře cca 15 až 20 milionů Kč.

V letech 1996-1998 byly práce hrazeny výhradně z alternativních zdrojů, ke zlepšení došlo díky využívání finančních prostředků z programů výzkumu a vývoje GA ČR a MK ČR (1999). V letech 2000-2002 byly velkým přínosem účelové dotace MK ČR v rámci programu Praha 2000, a zejména z programu ISO. PNP tak mohl vynaložit v průměru ročně 600 000,- Kč na preventivní i následnou ochranu. To však představuje pouze třetinu z každoročně potřebné částky.

Průběžně zjišťované informace o stavu sbírky již byly zohledněny i při zpracování Konceptce rozvoje PNP v letech 2002-2007. V tomto smyslu také PNP zpracoval připomínky ke Konceptci účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003-2008 (konceptce rozvoje muzejnictví). V praxi to znamená, že ochrana „papírových“ fondů je do budoucna jednoznačnou prioritou PNP.

Na druhé straně vyžaduje naplnění obou koncepcí po stránce věcné systémové řešení a finanční podporu zřizovatele, neboť se jedná o činnosti, vyplývající mj. z působnosti nových zákonů, zejména zákona č. 122/2000Sb., a jiných dokumentů, stanovujících zásady a směry rozvoje v resortu kultury, jako je např. Kulturní politika v ČR (MK ČR, 2001).

Zde se výslovně uvádí v čl. 45, nazvaném Zajistit trvalé uchování a veřejnou přístupnost nejcennějších památek a předmětů kulturní hodnoty z oboru knižní kultury: „Zvláštní součástí movitého kulturního dědictví je dědictví písemné, ať psané či tištěné. Obecně je péče o ně zajištěna zákonem č. 97/1994 Sb., o archivnictví ve znění pozdějších předpisů a bude zajištěna dále i zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. V souvislosti s tím ministerstvo kultury zajistí uchování literárního archivu, uloženého v Památníku národního písemnictví, náležejícímu i ve světovém měřítku mezi několik málo takto zaměřených institucí“.

PNP tedy předpokládá, že MK ČR bude zásady výše uvedených dokumentů podporovat uvolňováním finančních prostředků na předkládané projekty ve zvýšené míře.